

HERFST/WINTER 2023

PENZINE

HËT PAJOT ZENNE MAGAZINE

LIEFDE IS ...

SAMEN GENIETEN VAN DE STREEK

... SAMEN CIDER BROUWEN

... SAMEN WANDELEN

... SAMEN KNUTSELEN

... SAMEN VRIJWILLIGEN

... SAMEN DE LUCHT IN

PENZINE WOORDZOEKER

O	U	N	F	Y	R	M	K	T	F	V	N	K	Q	A	M	D	T
H	X	K	J	G	N	I	K	R	E	W	R	E	D	A	E	L	N
E	Q	P	R	A	D	I	O	A	M	A	T	E	U	R	H	P	R
R	O	P	A	A	R	D	E	N	P	R	O	C	E	S	S	I	E
F	J	V	Y	G	U	I	Q	L	O	P	V	S	C	C	E	W	R
S	K	B	Q	N	E	Y	O	S	D	O	A	V	N	D	E	V	S
T	O	E	O	I	V	K	M	A	E	T	C	U	E	M	T	N	R
T	L	D	B	R	O	F	O	I	I	T	J	Q	G	F	R	A	E
I	V	I	P	E	L	X	P	S	K	E	J	J	N	E	A	T	T
N	M	E	V	I	I	R	T	E	I	N	F	T	A	A	A	U	E
T	A	H	O	V	K	N	A	R	N	B	Y	U	L	K	V	U	M
H	W	R	L	L	I	P	H	E	W	A	J	O	R	Y	N	R	D
J	Z	E	L	E	W	T	C	H	Z	K	C	H	E	D	O	M	N
W	O	T	E	W	N	Z	S	T	R	K	J	K	V	L	L	E	A
P	O	S	G	U	L	S	D	W	E	E	S	A	M	O	L	N	L
G	B	E	A	A	R	K	N	U	D	N	S	H	K	V	A	S	G
Y	L	K	A	P	M	Y	A	D	I	S	V	T	E	L	B	W	S
Z	R	S	S	L	O	G	L	Y	C	R	J	B	M	R	V	J	Y

2

- ballonvaart
- cider
- hakhout
- herfsttint
- kesterheide
- landmeters
- landschat
- leaderwerking
- natuurmens
- paardenprocessie
- pauwelviering
- pottenbakken
- radioamateur
- theresia
- verlangen
- vollegaas
- wikilove
- zwamvlok

Oplossing crypto zomer, cellist, valavond, adembemend, strandbloemen, vierkantshoeve, platelandscenarium, parochieregister, hoogstamboom, tegelwippen, landschatten, publiekswerking, jeugdploug, gloednieuw, kunstrest, vlootje, netwerk, deelgemeente, hoofdrol, tjskelder

Op de vraag wat liefde is, antwoorden we ongetwijfeld allemaal iets anders. De gemeenschappelijke deler is wel dat we liefde graag samen beleven. Liefde is ... samen pottenbakken, wandelen, fietsen, zwammen spotten, cider brouwen ... Voor dit nummer van PenZine konden we heel wat gepassioneerde streekgenoten strikken die ons met plezier vertellen waar ze mee bezig zijn en waar hun hart sneller van slaat. Over hoe ze zich met hart en ziel inzetten om tradities door te geven aan toekomstige generaties, om de natuur te beschermen en te zorgen voor anderen. En vooral mensen die hun verhaal willen delen om te inspireren.

Ook in deze editie sturen we weer twee mensen op blind date. Ditmaal trokken we naar het sprookjesachtige liefdesnest van markiezin Arconati Visconti. Maar liefde is zeker niet altijd blind. Het is ook ontdekken en wetenschappelijk bewijs verzamelen om vervolgens kennis te delen.

Kortom liefde is ... samen van de streek genieten!

ELS VAN REMOORTELE
VRIJWILLIGER NATUURPUNT

"Ik vind het altijd
fijn om te helpen"

Lees meer pagina 10-11

KLAAS KLEYMOLEN
MUZIEKPROGRAMMATOR

"Muziek draait
om emoties"

Lees meer pagina 26-27

JENZ COOLS
OUD-PAUWEL

"De traditie zit in mijn bloed en
ik zou het niet kunnen missen"

Lees meer pagina 28-29

INHOUD

2	Puzzelplezier	22-23	Zwammen: een passie apart
3	Editoo	24-25	Een liefdesdrank van appels
4-5	Kort nieuws uit de streek	26-27	Liefde op de planken
6-7	Liefdevolle wandelingen in de herfst	28-29	Tradities om te koesteren
8-9	Een ode aan de liefde in het Theresiabos	30-31	Landschappen om lief te hebben
10-11	Liefde voor natuur	32-33	Op de heide
12-13	Hoog in de lucht	34	Passie voor pottenbakken
14-15	Blind date	35	Uit liefde voor de knotboom
16	Verdeelpunter in de kijker: Sano Livin'	36-37	Wiki ♥ Pajottenland en Zennevallei
17-19	Sporen uit het verleden	38	VolleGaas door het Pajottenland
20-21	Uit in de regio	39	Koterhoekske: een brief aan mijn lief

COLOFON

PenZine verschijnt drie keer per jaar met een oplage van 14.500 exemplaren in de gemeenten: Affligem, Bever, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Galmaarden, Gooik, Halle, Herne, Lennik, Liedekerke, Linkebeek, Pepingen, Roosdaal, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Ternat. Verantwoordelijke uitgevers: Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei, ZENDER en Toerisme Vlaams Brabant. Redactie: Mieke Vercrijssse, Hilke Arijns, Bart Claes, Annelies De Smet, Alwin Loecx, Eva Wijnant, Lara Devos, Nina Van Molle.

Fotografie: Hilke Arijns, Mieke Vercrijssse, Emma Thyssen & Kris Demey, KwK 2023 - Thais Vanderheyden, Willy Bellemans, Emile Devogeleer, Johan Deknopper, SUBTILia, Lara Devos, Eva Wijnant, Alwin Loecx, Heemkundige Kring Gooik, Rudy Boon, Anja Meert, Jeroen Van den Broeck, Luc Cromphout, Reveil, Nina Van Molle, Jonathan Goetvinck, Google Maps, Koninklijke Bibliotheek van België, Wikimedia Commons, Tim Dirven, Jelle Goossens, Ilse Philips, Mysticart Design en Lieve Blancqueart, Wendy Van Den Brant, Kar Tjee, Charlotte Ryckeboer, Lander Loecx, Bert Deklever, David Samyn in opdracht van Fietsvakanties in Vlaanderen, Brigade Piron, Tess Tibault, Jo Exelmans, Agentschap Onroerend Erfgoed en Lieven Decrick.

Cover: Febe Van Ginderdeuren
Vormgeving en druk: ABC Drukkerij, Meerbeke.
www.penzine.be
www.pajot-zenne.be
www.zender.be
www.toerismevlaamsbrabant.be

KORT NIEUWS UIT JOUW STREEK

NOG MEER WANDELPLEZIER

Toerisme Vlaams-Brabant ontwikkelde een nieuw netwerk van 220 km wandelwegen in Beersel, Drogenbos, Halle, Sint-Pieters-Leeuw, Linkebeek en Sint-Genesius-Rode. Dit wandelnetwerk vormt het sluitstuk van het grote wandelgebied Brabantse Wouden, dat maar liefst 920 km wandelwegen telt. Ook het Zennepad en de wandelwegen van Plan Boommarter werden mee opgenomen in het wandelnetwerk.

www.toerismevlaamsbrabant.be

'THUIS' IN POËZIE

Poëzie kan mensen vieren, verwelkomen en zich thuis doen voelen. Het kan ook de troost van een warme thuis bieden op moeilijke momenten van afscheid, rouw en verdriet. Samen schuilen we onder het dak van de poëzie. Het huis van de poëzie bestaat uit meer dan louter bakstenen. Dichters bouwen huizen uit herinneringen, geuren en kleuren. Ze beschrijven de huizen van onze jeugd en de straten van onze dromen. Ze schrijven hun gedichten op een hoekje van onze keukentafel en turen naar de schilderijen aan onze muren. De mooiste woorden ontspruiten vaak op de plek waar we ons het meest thuis voelen. Tijdens de Poëzieweek 2024 kan je van 25 januari tot 1 februari opnieuw genieten van het mooiste wat onze taal te bieden heeft. www.poeziepajottenland.be

4

WORD JIJ MIJN VOORLEESBUDDY?

'Children are made readers on the laps of their parents', zo sprak auteur Emilie Buchwald. Door voor te lezen aan kinderen, stimuleer je niet alleen hun taalontwikkeling en woordenschat, maar geef je hen ook leesplezier door. En dat zijn lang niet de enige voordelen. Tijdens de voorleesweek trakteren de bibliotheken uit de regio op een extra speciaal voorleesfeestje met een knuffelbare voorleesbuddy voor iedereen.

www.voorleesweek.be

Voorleesweek.be
18 tot 26 nov 2023 - iedereenleest.

REGIOBIB Pajottenland Zennevallei
presenteert

Woe 22.11.2023
@JOUW BIB

VOORLEES- EN KNUTSELMOMENT 'voorleesbuddy's'
Samen luisteren naar een verhaaltje & sokkopen knutselen

Provincie Vlaams-Brabant ZEN DER de Bib

GEZOCHT: OPGEWekte PAJOTTEN!

Wil jij je op een positieve, creatieve en actieve manier mee inzetten voor concrete projecten rond energiebesparing en hernieuwbare energie in ons mooie landschap? Misschien ben jij wel één van de geëngageerde doen-denkers uit het Pajottenland die we zoeken. Maak je graag vrijblijvend kennis (of wil je nog wat meer info) mail dan voor 30 oktober naar sp.pajottenland@vlaamsbrabant.be. Meer info op www.opgewekt-pajottenland.be.

WIN EEN HEUS BIERBAD VERWENPAKKET

Het geheim van de geuze zit 'm in de lucht van het Pajottenland en de Zennevallei. Daar zweven de wilde gisten die 's nachts de open kuipen van de lambiekbrouwers besmetten. Net zoals ze al deden toen Bruegel nog inspiratie zocht in datzelfde mooie, glooiende landschap van boerenpaarden en watermolens. Geen beter moment om de streek en het brouwersambacht te ontdekken dan tijdens de Maand van de Lambiek van 30 september tot en met 29 oktober.

Straffe Streek, Toerisme Vlaams-Brabant en 10 lambiekproducenten organiseren bovendien tijdens de Maand van de Lambiek een bezoekerswedstrijd. Via een QR-code kan je deelnemen en wie de meeste brouwerijen bezoekt, maakt kans op een bierarrangement ter waarde van 300 euro bij Bath & Barley in Brussel. www.toerismevlaamsbrabant.be/thema/maand-van-de-lambiek

HEB JIJ EEN PLATTELANDSIDEE?

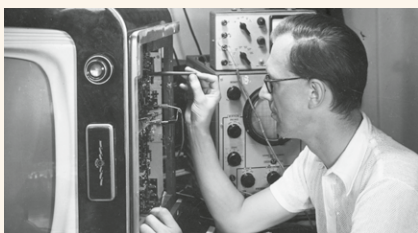
Heb je een idee voor een project dat een link heeft met 'Innovatieve en duurzame lokale landbouwproductie en -afzet, valorisatie van biomassa-resten en korte keten', 'Leefbare en levendige dorpen' & 'Biodiversiteit en landschapskwaliteit', en zoek je nog middelen om dit uit te voeren? Goed nieuws, want via Pajottenland+, het secretariaat van de Leaderwerking in onze regio, kun je een project indienen. Wordt je project geselecteerd, dan kan je tot 65% cofinanciering verkrijgen.

De realisaties van de projecten dienen te gebeuren in het gebied hiernaast aangeduid (zie kaartje). Meer info: www.pajottenland.be.

70 JAAR TELEVISIE IN BOGAARDEN

Op zondag 26 november kan je tijdens de Dag van de Wetenschap kennis maken met de geschiedenis van de radioamateurtelevisie. Wist je dat radioamateurs met hun licentie wereldwijd directe draadloze contacten tot stand mogen brengen met het gesproken woord, morse, digitale modes en ja, ook televisie. Bovendien vieren we dit jaar ook 70 jaar aan televisie-uitzendingen in België. Radioamateur François Luyckx stelt naar aanleiding van deze verjaardag samen met andere verzamelaars historische toestellen tentoon in de kerk en het voormalige schoolgebouw in Bogaarden. www.dagvandetwetenschap.be

WORD NATUURGIDS

Ben je gefascineerd door de natuur? Wil je weten wat er allemaal rondom je groeit en bloeit? En wil je ook anderen warm maken voor de natuur? Dan heb je alles in huis om een geweldige natuurgids te worden. De nieuwe cursus 'Natuurgids' in onze regio vindt plaats van januari tot december 2024 in Beersel en Gooik. Info op www.natuurpunt.be/agenda.

LIEFDE VOOR DE POËZIE

Anne Vandergoten, landschapsdichter Regionaal Landschap Pajottenland & Zevenvallei, heeft een hart voor poëzie en landschap. Het afgelopen jaar vloeiden al heel wat prachtige woorden uit haar pen. Deze heeft ze nu ook ingesproken. Benieuwd? Scan dan deze QR-code:

5

BEHAAG JE TUIN

Mag je tuin ook nog wat groener, heb je graag nog een extra schaduwplekje of spreekt het je wel aan? Nog tot 15 oktober kun je voordelig plantgoed bestellen via de samenaankoopactie 'Behaag je tuin'. In enkele muisklikken maak je je keuze tussen klimaatbomen, bijenvriendelijke bomen en pakketten, gemengde haag, bomen geschikt voor kleinere tuinen en véél meer. Bekijk het aanbod en plaats je bestelling via www.behaagjetuin.be

REVEIL

Veel mensen hebben behoefte om meer te doen op Allerheiligen dan een chrysant neer te leggen. Reveil bouwt aan een warmere rouwcultuur voor Vlaanderen. In kader van deze rouwrevolutie vinden er in 1 op de 3 gemeenten in Vlaanderen troostconcerten plaats op de begraafplaatsen. Ingetogen concerten met lokale muziek, geschiedenis en verhalen over wie er zijn laatste rustplaats kreeg. www.reveil.org

LIEFDE VOOR ... HERFSTWANDELINGEN!

Als het Pajotse landschap zich in bruinrode herfsttinten kleurt, is het hoog tijd om de wandelschoenen uit de kast te nemen en een frisse neus te halen. Verken de mooiste plekjes van de streek met deze zes suggestiewandelingen!

6

1

LAMBICWANDELING

7,1 km

Een ontdekkingstocht van 7,1 km van hartje Lembeek naar het bijzondere Malakoffdomein. De ruinetoren lijkt middeleeuws, maar ze werd in 1854 opgetrokken in opdracht van jeneverbaron en burgemeester Paul Claes. Hou onderweg even halt bij Brouwerij Boon, de grootste familiale lambiekbrouwerij van de streek, met een eigen Biershop en de gezellige BOON Bar. Frank Boon blies de brouwtraditie in de jaren '70 eigenhandig nieuw leven in.

- › Start: Station Lembeek, Stationstraat, Lembeek
- › Virtuele knooppunten: 63 - 62 - 600 - 601 - 602 - 603 - 604 - 68 - 69 - 600 - 62 - 67 - 63

2

LAMBIEKSTOEMPERWANDELING

8,8 km

Een wandeling van Halle met de bekende Sint-Martinusbasiliek naar het Kluisbos in Buizingen en terug. Je komt langs enkele gezellige kroegen in de Zennevallei, zoals Den Herberg. Hier brouwt Bart Devillé samen met vrouw en kinderen niet alleen geuze, maar ook een hele reeks andere bieren. Of zet je op het terras van café De Kluis aan het Kluisbos, het stamcafé van Commissaris Witse. Oh ja, een lambiekstoemper? Daarmee verbrokkelden ze vroeger een suikerklontje in de zure lambiek of geuze.

- › Start: Station Halle, Vandenpeereboomstraat, 1500 Halle
- › Virtuele knooppunten: 6 - 617 - 620 - 619 - 618 - 395 - 396 - 60 - 6

3

BEERSEL GEPROEFD

7,5 km

Een stevige wandeling over de rustige wandelwegen van Beersel, van de ene lambiekbrouwerij naar de andere geuzestekerij. Je komt onder meer langs de stekkerij Boerenerf Eylenbosch in Huizingen, de 3 Fonteinen lambik-O-droom in Lot en brouwerij Oud Beersel. Brouwmeester Gert Christiaens heropende het authentieke Bierhuis naast brouwerij Oud Beersel, een oergezellige halte met echte specialiteiten van de streek.

- › *Start: lambik-O-droom, Molenstraat 47, 1651 Lot*
- › *Download de wandeling via www.visitbeersel.be*

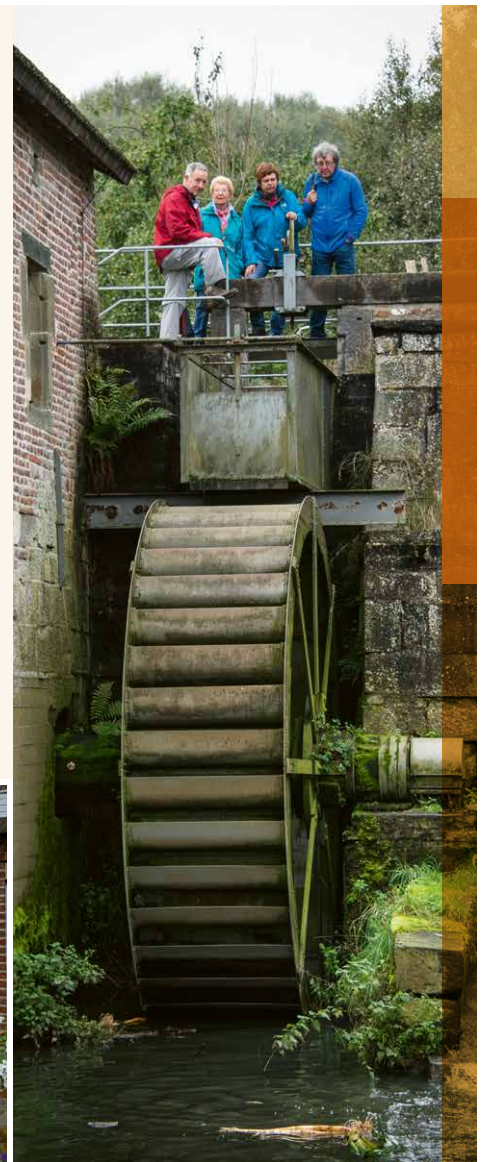
4

PEDEMOLEN-WANDELING

9,6 km

Al in de 14de eeuw werd er graan gemalen in de watermolen van Sint-Gertrudis-Pede. Hier vertrekt je wandeling richting Schepdaal en het omliggende landschap, over pittoreske natuurpaadjes en buurtwegen. Hou zeker halt bij Brouwerij Kestemont, een ambachtelijke familiebrouwerij in een prachtig historisch pand waar de familie Goossens geuze en lambiek brouwde sinds het midden van de 18de eeuw.

- › *Start: Watermolen van Pede, Lostraat 84, Schepdaal*
- › *Volg de zeshoekige bordjes*

5

POL DE MONTWANDELING

7,7 km

Schrijver en dichter Pol De Mont (1857-1931) hield van zijn Pajottenland. In zijn gedichten beschreef hij de schoonheid ervan. Deze wandeling doet je door zijn ogen naar het landschap kijken. Je wandelt onder meer door de beschermde natuur van de Kouterbroeken en langs watermolen Klapscheut. Op je weg vind je brouwerij De Troch, een familiezaak sinds Pieter De Troch in 1795 er in de bierkuip roerde van deze knappe vierkantshoeve. Hou ook even halt aan de weide van Tiny Art Gallery, waar de kriebombomen het symbool van Terzo Paradiso vormen. Meer hierover weten? www.tinyartgallery.be

- › *Start: Sint-Remigiuskerk, Pol De Montstraat, 1741 Wambeek*
- › *Volg de zeshoekige bordjes met rode opdruk*

6

DE KAPELLETJESWANDELING

9 km

Er woont amper één inwoner per hectare in het landelijke Bever, maar het dorp ligt wel bezaaid met de mooiste kapelletjes. Soms midden in de velden, dan weer aan de rand van een boomgaard of onder een eenzame lindeboom. Deze wandeling gidst je langs de mooiste exemplaren. Heb je dorst gekregen van al dat wandelen? Ga dan zeker eens langs bij de nieuwe geuzestekerij Odilon van Thomas, ondergebracht in een oud brouwerijpand uit 1890. En herken jij de fietswinkel uit de televisiereeks Dertigers onderweg?

- › *Start: Sint-Martinuskerk, Plaats, 1547 Bever*
- › *Knooppunten: 5 - 510 - 511 - 500 - 501 - 502 - 52 - 53 - 54 - 59 - 58 - 5*

7

“EEN MOOIE ODE AAN MIJN OVERLEDEN VROUW”

Luc: "Ik blijf ons werk verderzetten, dat zou ze ook gewild hebben."

Al van ver zie ik hem staan, vergezeld van zijn zwerfvuilkarretje. Aan de rand van het Theresiabosje, gelegen aan de oevers van het kanaal in Halle, ontmoeten we Luc Jossa. Het wordt een ingetogen wandelbabbel, met een lach en een traan.

8

In het speelbos aan het zenneterras van de Eizingenmolen ligt her en der wat zwerfvuil. Luc pakt zijn grijper, plukt alles netjes van de grond en laat het in één van zijn vuilniszakken verdwijnen. We bevinden ons hier in het Theresiabosje, genoemd naar de overleden vrouw van Luc. "Mijn vrouw en ik leerden deze plaats kennen en waren direct verkocht. Hoewel ze hartpatiënt was, stond ze erop om toch zeer regelmatig zwerfvuil op te halen. Maandelijks kwamen we hier eens wandelen met ons zwerfvuilkarretje", vertelt hij.

Ons familiebosje

Drie jaar geleden overleed Theresia. "Ik blijf ons werk verderzetten, dat zou ze ook gewild hebben." Toen vanuit de stad Halle een oproep kwam om de naam van het speelbosje te bepalen, heeft Luc geen moment getwijfeld: "Mijn vrouw was gehecht aan dit stukje natuur en heeft ook een mooie bijdrage geleverd om het proper te houden. Ik heb de stad voorgesteld om het bosje naar mijn vrouw te vernoemen en heb gemotiveerd waarom. De naam werd weerhouden. Deze erkenning

betekent veel voor mij en voor heel onze familie. We zien dit een beetje als ons familiebosje", legt hij uit. Luc steekt hier niet enkel de handen uit de mouwen om zwerfvuil te ruimen. Hij maakte ook houten bordjes met 'Zennepad' in gebrand.

“Ik merk dat mensen dankbaar zijn.”

Theresia zette zich met hart en ziel in voor het proper houden van het bosje.

Een lugubere vondst

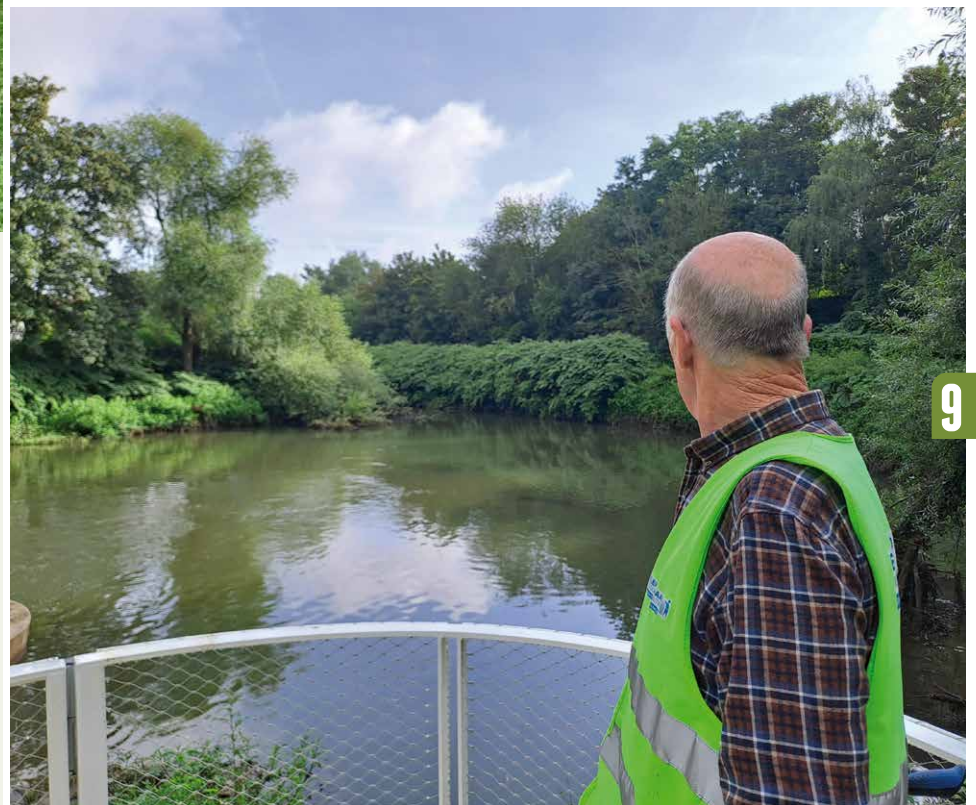
Luc heeft al heel veel zwerfvuil opgehaald. "Als vrijwilligers van Natuurpunt zijn we gestart in de Berendries. Beetje bij beetje hebben we ons terrein uitgebreid", lacht hij. Of hij ook soms zeer bizarre zaken vindt? "Toch wel. Zo vond ik eens een lijkzak met daarin een dood schaap. Verder ook wel portefeuilles en één keer een zakje met wit poeder. Dat heb ik aan de politie overhandigd", gaat hij verder.

Duim omhoog

Het is nobel werk dat een pluim verdient. "Van de stad Halle krijg ik veel erkenning, maar ook mensen die me zien opruimen reageren wel eens door hun duim op te steken of een praatje te maken. Ik merk dat mensen dankbaar zijn", aldus Luc.

Steen als herinnering

We wandelen door het speelbosje tot aan het zenneterras waar we samen even over het water turen. Dan haalt Luc een vrolijk versierde steen boven. "De steen zal ik hier ergens een plekje geven, als herinnering aan mijn vrouw. Mijn dochter heeft de steen versierd met bloemen." Samen geven we de steen een plaatsje en wandelen ingetogen het bosje uit.

Uitkijken over het water vanop het nieuw aangelegde zenneterras.

VAN INDUSTRIE TOT NATUURPAREL

Van de katoenweverij VanHam, de bijhorende watermolen en gaslichtfabriek blijft er vandaag nog weinig over. Enkel de villa van de familie VanHam, enkele muren van de fabriek en archeologische resten van de molen herinneren – nog aan de glorie van weleer. De resten aan de oevers van de Zenne groeiden inmiddels uit tot een mooi natuurgebied, met een zwaikom waar zich vroeger een aanlegsteiger bevond. Afgelopen jaren werd hier ijverig gewerkt en het resultaat mag er zijn: het erfgoed werd hersteld, er werd een speelbos aangelegd, er kwam streetart en een prachtig zenneterras. Dit gebeurde met de hulp van het strategisch project Zennevallei.

Meer projecten van het strategisch project in Halle vind je op www.zinderendezenne.be

LIEFDE VOOR DE NATUUR, HET IS EEN HOBBY

Een hobby die je gezond en gelukkig houdt? Waarmee je je omgeving verbetert en verfraait? Die voldoening, leuke momenten en sociale contacten oplevert? Dat hebben de vrijwilligers van Natuurpunt gevonden in de natuurgebieden in Dilbeek en Ternat. PenZine werd vriendelijk onthaald aan het werklokaal van Natuurpunt in Ter Pede voor een leuke babbel tijdens de beheerwerken die ze er uitvoeren.

Dat de liefde voor natuur gemakkelijk overgaat van ouders op hun kinderen, bewijst **Lauren Rampelbergh**. Ze is 13 jaar en doet al jaren mee met de beheeractiviteiten van Natuurpunt Dilbeek.

Lauren: Mijn ouders zijn heel actief bij Natuurpunt. Mijn papa is conservator van het natuurgebied Ter Pede en mijn mama zorgt voor het ledentijdschrift en de communicatie. Het is heel leuk om mee te doen met ons hele gezin. We zetten regelmatig een mottenlamp op 's nachts om dan 's ochtends te kunnen zien welke nachtvlinders en andere insecten voorkomen in de natuurgebieden. Dat is een samenwerking met andere vrijwilligers uit de hele regio in kader van het project PajottenMotten van de Insectenwerkgroep Zuidwest Brabant. Ik help ook graag mee snoeien, opruimen... en met activiteiten zoals de barbecue. Mijn lievelingsplek is het veld achter het bos. We komen hier vaak want we wonen niet ver.

“Het is heel leuk om mee te doen met ons hele gezin.”

V.l.n.r.: Fre en Lauren Rampelbergh, Herwig Stoelzaet, Luc Platteau, Els Van Remoortel en Gwen Lawaisse.

Papa **Fre Rampelbergh** is uiteraard fier op zijn actieve dochter, de rest van het gezin en alle vrijwilligers. Hij is conservator van het gebied, wat onder andere betekent dat hij de beheerwerken coördineert en het gebied heel goed kent.

Fre: Het is ongelooflijk wat we als vrijwilligers allemaal kunnen doen voor de natuur. Als het eens te grote of te zware werken zijn, komen de professionele groenarbeiders van Natuurpunt ondersteunen. Zo blijft het leuk en doenbaar voor iedereen.

We werken ook samen met een lokale boer en zetten een deel van het jaar Schotse Hooglanders in voor begrazing. Hier in Ter Pede is het belangrijkste natuurdoel het opnieuw vernatten van het gebied. Dat is goed voor de waterhuishouding, maar ook voor heel wat watervogels en andere soorten. Een frequente activiteit is het maaien en afvoeren van de elzen en de wilgen die opschieten in het riet. Als we die zouden laten groeien, verdwijnt het moeras. Ik ben ook fier op de vijf soorten orchideeën die dankzij ons beheer groeien in Ter Pede. Wie wil weten welke fauna en flora hier allemaal voorkomt, kan het gebied eens opzoeken op www.waarnemingen.be. Daar zet ik wekelijks wel een aantal nieuwe waarnemingen op.

“Ongelooflijk wat we als vrijwilligers allemaal kunnen doen voor de natuur.”

Dat Herwig Stoelzaet en Luc Platteau gedreven natuurmensen zijn, zal niemand verbazen. Je merkt dat dadelijk aan hun zachtaardige manier van praten, de interesse in natuur rondom hen en aan de passie die ze uitstralen voor de natuurgebieden in Ternat.

Luc: In Ternat beheert Natuurpunt mooie natuurgebieden. Dronkenborre is een elzenbronbosgebied met een rijke voorjaarsflora, waaronder de zeldzame paarbladig- en verspreidbladig goudveil. Het grote erkend natuurgebied 'Bovenlopen van de Bellebeek' waarvan we een deel beheren, volgt de valleigebieden van de zijbeken van de Bellebeek en strekt zich uit over drie gemeentes: Ternat, Affligem en Asse. We hebben een vaste ploeg vrijwilligers van zowat 5 mensen, maar soms komen tot wel 15 mensen helpen. Extra vrijwilligers zijn uiteraard steeds welkom. Ons beheer bestaat voor een deel uit het toegankelijk houden van het gebied voor de professionele terreinploeg van Natuurpunt, want we kunnen niet alles doen met onze vrijwilligers. Het is een heel drassig gebied, wat het werken niet zo makkelijk maakt. We laten de gebieden met rust tijdens de broedperiode, dus onze activiteiten zijn seizoensgebonden.

Herwig: Door op verschillende momenten telkens een deel te maaien doen we aan gefaseerd beheer. Zo laten we telkens voldoende planten en bloemen staan voor de insecten. We maaien ook graag in sinusvormen, dat geeft meer variatie aan leefgebieden omdat er zo een variërende wind- en lichtinval ontstaat. Dit doordacht beheer levert resultaten op, dat weten we dankzij de inventarisaties die andere vrijwilligers doen in deze gebieden. Samen met de gemeente, ANB en Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei hebben we ook een specifiek project voor steenuilen. Een belangrijk deel van ons vrijwilligerswerk besteden we dan ook aan acties voor deze vogels. We hangen nestkasten op en controleren die nadien. De kuikens worden geringd om hun bestand goed op te volgen. Luc en ik zijn al zowat 30 jaar actief als vrijwilliger, destijds eerst vanuit een actiegroep. Nadien vanuit Natuurreservaten dat later overgegaan is naar Natuurpunt.

Gwen Lawaisse woont in de buurt van natuurgebied Ter Pede in Dilbeek. Ze is sinds enkele jaren lid van Natuurpunt en zet zich vol overtuiging in als vrijwilliger voor de natuur. Het stond op haar bucketlist en ze heeft het zich nog geen moment beklagd.

Gwen: Ik had me aangemeld tijdens de coronaperiode en werd daarom in eerste instantie digitaal verwelkomd. Zelfs op die manier klikte het dadelijk goed met de andere vrijwilligers. We spreken maandelijks af op de derde zaterdag om samen aan natuurbeheer te doen. Hier in Ter Pede is dat onder andere het afvoeren van gemaaid riet en het openhouden van de wandelweg. Er loopt een mooie wandelweg van Sint-Anna-Pede naar Sint-Gertrudis-Pede die ik vaak wandel en waar veel mensen van genieten. Tijdens de beheerzaterdagen zijn we meestal met een 15-tal deelnemers. Alles verloopt altijd heel gemoedelijk en het is een leuke mix van mensen.

Ook Els Van Remoortel komt geregeld een handje helpen in de natuurgebieden van Natuurpunt Dilbeek. Ze maakte in 2016 kennis met de organisatie via een infostandje en steekt sindsdien de handen uit de mouwen als vrijwilliger.

Els: Hier in Ter Pede hebben we een gebouw ter beschikking dat we gebruiken als stockageplaats en als 'clubhuis' van Natuurpunt. Ik werk graag samen met een andere vrijwilliger aan het onderhoud en het verbeteren van het gebouw. We hebben het dak opnieuw gelegd, zonnepanelen geplaatst en zijn nu bezig met de ramen. Bijna alles is gerecupereerd materiaal. Ons paradepaardje is een stuk muur dat we met leem hersteld hebben. Als lid van de technische ploeg van Natuurpunt Dilbeek zorg ik ervoor dat de andere vrijwilligers altijd over het nodige materiaal beschikken. Na de beheerwerken kunnen we altijd nog wat napraten met een hapje en een drankje in of rond het clubhuis. Soms organiseren we zelfs een barbecue samen. Ik vind het altijd fijn om een handje te kunnen helpen.

NATUURPUNT IN PAJOTTENLAND EN ZENNEVALLEI

Natuurpunt beheert zowat 20 gebieden in de hele regio. In Dilbeek beheren de vrijwilligers van Natuurpunt Ter Pede, Thaborberg, Begijnenborrebos, Zibbeekvallei, Ter Planken en Kattebroekbos. Natuurpunt Ternat beheert Dronkenborre en de bovenlopen van de Bellebeek.

Meer info over de natuurgebieden van Natuurpunt in onze regio? Interesse om mee te doen als vrijwilliger? Je vindt alle wandelkaartjes, contactinformatie en het activiteitenoverzicht op www.natuurpunt.be/pajotzenne

IN EEN MANDJE BOVEN HET PAJOTTENLAND

Als hij met beide voeten op de grond staat, is dat meestal in Sint-Genesius-Rode waar hij woont. Maar veel liever zweeft Benoit Siméons hoog boven de aarde. Met zijn luchtballon reisde hij al naar alle uithoeken van de wereld. Hij brak het wereldrecord van de langste afstand ooit in een ballon en vloog als allereerste over de Chinese Muur. Maar even graag vliegt hij over zijn thuisstreek. "De Kesterheide vanuit de lucht? Wondermooi!"

Benoit komt uit een familie van ballonvaarders. "Verwekt in een mandje", grapt hij erover. Zijn vader, broers, zoon en dochter – allen delen ze dezelfde liefde voor ballonvaren. De vonk werd ontstoken toen Benoit slechts acht jaar oud was en voor het eerst de lucht in ging in zo'n mandje. "Ballonvaart was de normaliteit in mijn familie." Maar voor Benoit moest het steeds verder, steeds langer en hoger. Ooit haalde hij een hoogte van 12.106 meter in een open gondel. En tijdens de legendarische Gordon Bennett Cup in 2005, de oudste en meest uitdagende ballonvaartwedstrijd, overbrugde hij samen met zijn vriend Bob Berben een verbazingwekkende afstand van 3400 kilometer zonder enige tussenlanding. Ze vlogen van Albuquerque in New Mexico, VS, naar Saint-

Michel-du-Squatec in Quebec, Canada, en verbeterden zo het vorige afstandsrecord van 2191 kilometer aanzienlijk.

"Het Pajottenland is prachtig om overheen te varen."

"Het was geen grote ballon, amper 1000 m³ groot. Gevuld met gas – helium of waterstof – niet met warme lucht. We hebben er 69 uur over gedaan, en dat allemaal in een mandje van amper een vierkante meter. We wilden zo licht mogelijk zijn, wat cruciaal is. 's Nachts koelt het flink af op een hoogte van pakweg 3000 meter. Het was zeker niet gemakkelijk."

De wetenschap van het zweven

"Bij ballonvaren komt er veel meer bij kijken dan gewoon met de wind meedrijven. Je moet een strategie hebben om verboden luchtruimtes te vermijden,

zoals militaire zones of luchthavens. Je hebt geen stuur aan een ballon, maar je kan wel de hoogte bepalen. Soms waait de wind op verschillende hoogtes uit verschillende richtingen. Zo kunnen we toch een beetje sturen. Bij onze recordvlucht, hadden we satellietcommunicatie met een meteorologisch adviseur die ons begeleidde en instructies gaf."

Het hoogtepunt van Benoits avonturen? "Zonder twijfel de vlucht over de Chinese Muur in 1992, bij het begin van de opening van China. In die tijd was reizen naar China niet zo eenvoudig als vandaag. Als allereerste over de Muur te vliegen bij zonsopgang was een droom die uitkwam.

Ik hou ervan om op afgelegen, onbekende plekken te varen. Het uitzicht, de sensatie van avontuur, dat is waarvoor ik het doe. Je weet nooit waar de wind je naartoe brengt, je ontdekt nieuwe gebieden en vaak spreekt je zelfs de taal niet.

"Ik kom liefst op plekken waar nog niemand is geweest. Zoals de Karakumwoestijn in Turkmenistan. Wij waren de eerste niet-Russische witte mensen die daar waren. De dorpsbewoners konden het nauwelijks geloven. Ze vroegen me om een balpen, gewoon als aandenken."

Oppassen voor hoogspanningslijnen

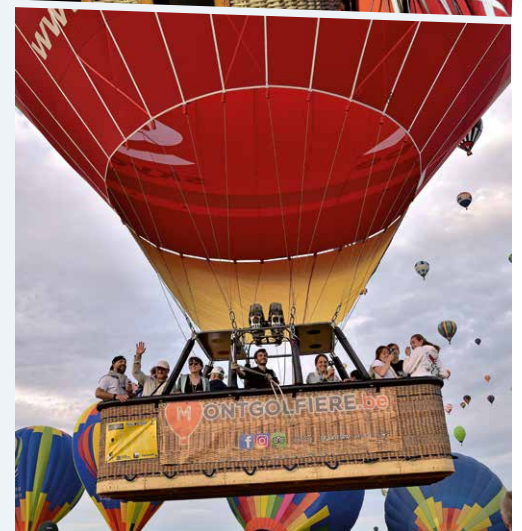
"Natuurlijk moeten we voorzichtig zijn, maar we hebben de ervaring om dat te beheren. Twee dingen zijn echt gevaarlijk: varen in slecht weer en te dichtbij hoogspanningslijnen komen. Om slechte weersomstandigheden te vermijden, werken samen met Luc Trullemans uit Halle, een internationaal bekende weervoorspeller. Ooit vertrokken we in Château d'Aix voor een langeafstandsvlucht. De weersvoorspelling klopte niet, en we belandden in de mistralwind. Het werd een indrukwekkende landing. Gelukkig zonder kleerscheuren."

Over het Pajottenland

Het provinciedomein Huizingen en het park van het Kasteel van Edingen, net over de grens met Henegouwen, zijn Benoits

geliefde vertrekpunten voor een ballonvlucht over het Pajottenland. "We kiezen onze vertrekplaats op basis van de windrichting, om te vermijden dat we over de controlezones van Brussel of Charleroi varen. Als de wind uit het noordoosten komt, geven we dus de voorkeur aan opstijgen in Huizingen."

"Het Pajottenland is prachtig om overheen te varen. De Kesterheide is een echt pareltje. En je herkent natuurlijk Brussel in de verte. Opvallend zijn ook de prachtige tuinen, die er vanuit de lucht adembenemend uitzien. Natuurlijk landen we niet in die tuinen. We kiezen een veld of weide zonder dieren of prikkeldraad, gemakkelijk toegankelijk voor de wagen die ons volgt. Het is niet altijd eenvoudig landen, maar daarom zijn we dan ook professionele ballonvaarders."

Wil je zelf de schoonheid van het Pajottenland vanuit de lucht ervaren? Benoit neemt je graag mee in zijn ballon. Alle informatie is te vinden op www.montgolfiere.be

BLIND DATE IN FEEËRIEKE SFEER

De deuren van de barokke Sint-Gertrudiskapel zwaaien op een weekday uitzonderlijk voor ons open. Recht tegenover de reproductie van het monumentale altaarstuk 'Het visioen van de heilige Gertrudis' poten we ons tafeltje neer. Bioboer Seppe Holemans en Martine Van Schoorisse, medewerker van huisartsenwachtpost en coördinator leerlingenvervoer, zijn er te gast voor onze blind date.

De Sint-Gertrudiskapel, gelegen naast de schilderachtige vijvers van het kasteel van Gaasbeek, stond vroeger gekend als liefdeskapel. De plek trok jongeren aan die op zoek waren naar een huwelijks-partner. Het verhaal ging dat drie rondjes rond de kapel lopen voldoende was om zeker binnen het jaar de ware te vinden en te trouwen. Geen betere plek dus om het tijdens onze blind date te hebben over liefde in de brede zin van het woord.

Wat is jullie band met de regio?

Martine: Ik heb mijn jeugd in Anderlecht doorgebracht, maar woon sinds mijn 18e in het Pajottenland, in Wambeek. Het voelt aan alsof ik hier al mijn hele leven woon.

Seppe: Ik woon al veertig jaar in Gooik, mijn hele leven dus. Een fantastische plaats, al voel ik dat het hier de laatste 10 jaar steeds drukker wordt.

“Als boer wil ik ook landschapsbouwer zijn.”

Seppe

Mensen ontdekken steeds meer het Pajottenland.

Martine: Ik vind het vooral spijtig om te zien hier alles volgebouwd wordt. Brussel deint uit. Je merkt ook dat veel inwijkelingen komen voor de rust, maar dat ze de sociale contacten niet opzoeken ...

Seppe: Ja, neem nu mijn straat. De oude bewoners sterven en zo verdwijnt een stuk van de folklore die het Pajottenland het Pajottenland maakt ...

Vanwaar de liefde voor je vak?

Seppe: Dat is begonnen met de liefde voor mijn vrouw (lacht). Al vanaf vrij jonge leeftijd was ik altijd aanwezig op de boerderij. Ik ben er verder in gegroeid. De liefde voor de boerenstiel blijft nog steeds groeien. We hebben een oud familiebedrijf overgenomen. In het begin wil je van alles veranderen en liefst zo snel

mogelijk. Maar na vijftien jaar merk ik dat ik nog niet een derde verwezenlijkt heb van wat ik toen dacht te verwezenlijken. Maar de liefde voor mijn vak ... Weet je wat me het meeste raakt? De koe zelf. De rust die dat dier uitstraalt. Het mooiste moment van de dag is het moment dat we de koeien binnenhalen om te melken. Ik heb nochtans een ochtendhumeur, maar als boer zie ik die dieren echt graag. Ik doe aan landbouw vanuit mijn buik, niet vanuit mijn verstand.

Martine: Dat zie je aan je manier van werken. Het feit dat je het op biologische manier doet, zegt alles ...

Seppe Holemans runt samen met zijn vrouw Hilde de bioboerderij Dubbeldoel in Gooik. Sinds kort openden ze ook een nieuwe hoefwinkel. Zijn job doet hij vanuit zijn buik, met een grote liefde voor de dieren.

Martine Van Schoorisse werkte lange tijd in de retail, was vier jaar mantelzorgster voor haar moeder en zocht daarna een job dichtbij huis. Het werden er twee: onthaalmedewerker bij de huisartsenwachtpost PaGeNi en coördinator van het leerlingenvervoer bij MPI Sint-Franciscus in Roosdaal.

Seppe: Bio is voor mij de manier waarop landbouw moet zijn. Maar dat kan ik niet opdringen aan de collega's. Al heb ik toch steeds meer last van al dat sproeien. Al dertig jaar lang wordt volop gesproeid, maar de gevolgen ervan weten we niet.

Wat zoek je in een job?

Martine: Nadat ik vier jaar mantelzorger was voor mijn zieke moeder, wilde ik niet terug naar een job in de retail. Ik wilde met mensen werken en dat vind ik in mijn twee jobs. Dus enerzijds als onthaalmedewerker bij huisartsenwachtpost PaGeNi en anderzijds als coördinator van het leerlingenvervoer bij MPI Sint-Franciscus.

Seppe: Voor ons is dat ook belangrijk. We zijn ook een zorgboerderij. Maar ik ben ook wel geïnteresseerd in die mantelzorg. Een zware opdracht zeker?

Martine: De zwaarste ooit!

Seppe: Ik vraag dit omdat mijn vrouw ook mantelzorg opstart en dat dit veel invloed heeft op ons leven, ons gezin. Ze voelt zich ook vaak alleen hierin.

Martine: Dat begrijp ik. Je begint aan iets waarvan je totaal niet weet waar het eindigt.

Seppe: Als boer wil ik ook landschapsbouwer zijn. De aanleg van houtkanten en hoogstambomen helpt de natuur. Buizerds, slechtvalken, torenvalken ... ze zitten er allemaal. Ik wil iedereen aansporen om meer kleine landschapselementen aan te leggen.

Martine: Ook in onze tuin vind je een grote variëteit aan vogels. Wanneer ik de steenuiltjes hoor roepen, weet ik dat we goed bezig zijn.

Waar droom je van?

Martine: Dat mensen in het algemeen beseffen dat ze met kleine dingen wel veel kunnen veranderen als de wil er is. Ik denk ook dat die droom ooit uitkomt. Misschien ben ik door de mantelzorg wel zachter geworden en geloof ik meer in het goede.

Seppe: Heb jij op je 18e dan onmiddellijk biologisch gekookt?

Martine: Ja! Ik studeerde toen voor diëtiste en zag zoveel mensen die ongezond aten. Bereide gerechten bijvoorbeeld. Ik kreeg inzicht in hoe voedsel in onze winkels tot stand kwam. Bio stond toen nog in zijn kinderschoenen en vond je vooral in natuurwinkels. Mijn eerste job was ook in zo'n winkel. Het aanbod aan biologische producten was toen nog heel beperkt en vooral gericht op linzen enzo. Helemaal niet gericht naar een groot publiek. Toen ik later voor Colruyt werkte, was ik onder

andere verantwoordelijke voor de aankoop van bioproducten en eind jaren '90 kon ik mee Bio-Planet oprichten.

Seppe: Ik ben ook opgevoed met linzen en zeewier (lucht). Maar ik stond vroeger niet stil bij bio. Mijn vrouw wel, door de boerderij van haar tante. Nu sta ik 100% achter ons bioverhaal. Het vraagt wel heel wat extra inspanningen. Korte keten, biologisch gecertificeerd rundvlees produceren ... we zijn nog vrij uniek. Vandaar dat ons vlees ook tot zelfs in Antwerpen in de winkels ligt.

Wat wil je bewaren voor toekomstige generaties?

Seppe: We moeten de natuur die we nog hebben bewaren. Maar dat is een moeilijke opdracht, zeker zolang de bevolking stijgt. Ik hoor ook steeds meer mensen die zich afvragen waarom ze nog een kind op de wereld zouden zetten.

Martine: Ik heb als oma ook steeds meer het gevoel dat ik alles nog snel moet tonen aan de kleinkinderen, nu het er nog is. Planten, insecten ...

Seppe: Mijn vader zei vroeger altijd: als alle boerencafés sluiten, dan wordt het dorp een stad. En we zien er bij ons in Gooik alsmaar meer de deuren sluiten ...

Waarvoor zet jij je in met hart en ziel?

Seppe: Voor het doen slagen van ons boerderijconcept. Ik wil iedereen laten zien dat het wel degelijk kan om op deze manier aan landbouw te doen. Ik wil verder opbouwen wat ik ooit begon: mijn gezin, het bedrijf en de zorg voor mijn entourage. In mijn omgeving draagt iedereen zijn steentje bij tot ons verhaal, op welke manier ook. We zorgen echt voor elkaar. Dit alles vanuit de buik, met respect voor de mens, de dieren en de aarde.

Martine: Zo is dat. Als we voor de natuur zorgen, dan zorgen we ook voor alle mensen.

PAGeNi

Meer dan 100 huisartsen werken samen om tijdens het weekend en de nacht medische hulp te verlenen aan de inwoners van Geraardsbergen, Ninove, Bever, Herne, Galmaarden, Lennik, Gooik, Ternat, Roosdaal en Dilbeek.

www.pageni.be

Sint-Gertrudiskapel (1625) na restauratie.

Gisant in Carrarmarmer.

Het moderne glasraam is een ontwerp van Ben Sledens.

Het Visioen van de heilige Gertrudis, Gerard Seghers, 1625. In de kapel hangt een replica, het origineel kan je in het kasteel bewonderen.

WIL JE HET GESPREK BELUISTEREN?

Scan dan deze code en luister naar onze PenZine-podcast.

LIEFDE VOOR LIJF EN SPORTIEVE LEDEN

Overheerlijke Sinterklaaschocolade, traditionele lekkernijen op de feestdis en jobs waar we het merendeel van de tijd op een stoel zitten... In form blijven is niet altijd even makkelijk. Jonathan Goetvinck behaalde een Master Lichamelijke Opvoeding aan de VUB en wijdt zich samen met zijn studievriend Senne Aelbrecht sinds 2011 aan verbeteren van onze conditie. Geen blitse fitnesscentra voor hen, maar personal training met écht aandacht voor de mens met sportieve ambities.

Sano Livin' is een grote droom die uitkomt voor jullie. Vertel eens.

Na onze studies zagen we het al meteen erg groot. Wat we nu hebben, ambieerden we eigenlijk toen al: een heel groot gebouw met coaches, diëtisten, kinesisten, psychologen... om mensen te begeleiden. We wilden het toen al heel anders doen dan klassieke fitnesscentra. Maar we hadden geen enkel kapitaal. We zijn dus gestart met personal training aan huis. Omdat we bij de mensen thuis kwamen, moesten we zelf geen zaak huren of kopen. We hadden toen enkel een matje, een bal en een elastiek. Zo zijn we vindingrijk geworden om mensen op een paar vierkante meter, bijvoorbeeld in een living of een bureau, aan het sporten te zetten. Die kennis passen we nu toe. We zijn geen gigantische fitness met een enorme oppervlakte omdat we erin slagen iemand op een paar vierkante meter te laten werken aan kracht en conditie. Hier ook geen klassieke fitnessstoestellen. Vele fitnesscentra hebben bijvoorbeeld 'zittende' toestellen om krachtoefeningen te doen, terwijl je in het dagelijkse leven altijd rechtopstaand een krachtoefening doet. Een bak bier uit je auto nemen, je kinderen optillen... Je kan kracht dus makkelijk trainen zonder al die zware toestellen. Wij zijn vindingrijk en proberen met elastieken of een andere weerstand dezelfde spieren in gang te zetten als waarvoor in een klassieke fitness dertig toestellen nodig zijn. Het voordeel is dat je thuis vervolgens dezelfde oefeningen kan toepas-

sen. We willen onze leden aanleren hoe ze heel hun leven lang kunnen bewegen.

Wie komt er bij jullie sporten?

Iedereen die fitter wil worden. Mensen die 's avonds altijd moe zijn, niet meer uitgerust geraken. Ook personen die willen afvallen vormen een heel grote groep. Daarom maken ook diëtisten deel uit ons team. We richten ons op een doorsnee persoon die recreatief sport of die van zijn of haar dokter gehoord heeft dat hij of zij niet goed bezig is. We staan ook in contact met het OLV-ziekenhuis waarbij oncologische patiënten verder worden opgevolgd door ons team. Ook mensen die willen deelnemen aan de proeven van brandweer of politie komen bij ons terecht. Dat is een fijne groep om te begeleiden. Er is immers een concrete deadline en een doel. Als die mensen dan slagen voor hun testen, zijn ze heel gelukkig. (lacht)

“We willen onze leden aanleren hoe ze heel hun leven lang kunnen bewegen.”

Jullie zijn meer dan gewoon een fitness?

Naast personal training is er de open gym of vrij sporten. Dan kom je binnen met je abonnement of tienbeurtenkaart en doe je je ding op zelfstandige basis. Je sport volgens het schema dat we na een intakegesprek op maat opstellen. In de gym is er ook altijd iemand om vragen aan te stellen, of wij gaan zelf even naar de klant. En als laatste bieden we ook nog de groepslessen aan. Hierin onderscheiden we ons door voor groepen te kiezen met maximum 14 deelnemers. Wij willen immers steeds iedereen kunnen helpen en dat gaat enkel in een kleine

groep. Naast die drie takken komt dan ook nog eens wat wij het "paramedische" noemen. Dat is de kinesist, de sportmassage... Dit willen we graag nog uitbreiden met psychologen. Te vaak bestaat er de misvatting dat een psycholoog er enkel is voor mensen met problemen. Misschien moeten we het een mental coach noemen. Gezondheid draait voor ons om mentale en emotionele gezondheid, goed slapen, bewust leven en het lichaam op de juiste manier voeden en laten bewegen.

Is er nog iets wat je graag wil vermelden?

Het belangrijkste is dat wij het volledig anders aanpakken dan andere centra. We richten ons op begeleiding en kennis. Iedereen die bij ons werkt, heeft een master of bachelor Lichamelijke Opvoeding of is kinesist. Alle coaches hier, werken ook enkel voor ons. We willen duurzaam omgaan met onze medewerkers en onze leden.

MEER INFO

www.sanolivin.be

WIN!

W E D S T R I J D

WIN EEN SANO START TO FITNESS PAKKET ter waarde van 120 euro of een van de vijf 5-beurtenkaarten om vrij te gebruiken voor de groepslessen of open gym. Tip: check zeker de website!

Vraag 1: In welk jaar opende SANO Livin'?

Vraag 2: Tot hoeveel deelnemers tellen de groepslessen?

Vraag 3: Waar is SANO Livin' gelegen?

Mail je antwoorden (met vermelding van je contactgegevens) voor 15 december naar annelies.desmet@dilbeek.be of stuur het op naar CC Westrand, t.a.v. Annelies Desmet, Kamerijklaan 46, 1700 Dilbeek.

ROMEINSE SPOREN IN HET PAJOTSE LANDSCHAP

Ronald gebruikt moderne technologie in combinatie met oude bronnen.

Naast oprichter van de Techniekschuur en een van de bedenkers van Team Scheire, is Ronald Van Ham een gepassioneerde wandelaar. Sinds corona wandelt hij strikt 10.000 stappen per dag ... Al wandelend viel de ingenieur in hem een patroon op: in een straal rond zijn thuis in Lennik kon hij veel wandelingen van dezelfde afstand doen. Met zijn technische achtergrond en de juiste programma's onderzocht hij dit fenomeen en bracht het letterlijk in kaart. Zo ontdekte hij iets heel opmerkelijks over de Romeinse periode in onze regio.

Het staat buiten kijf dat er in onze regio Romeinse sporen zijn, maar Ronald ontdekte deze op een wel heel bijzondere manier. "Tijdens het wandelen stelde ik vast dat er een aantal gelijke stukken oppervlaktes op regelmatig basis terugkwamen. De grootte was ook eigenaardig: telkens 50,5 hectare." Bijzonder en dus geen natuurlijk toevallig verschijnsel, maar door de mens ooit met een duidelijk doel gecreëerd. Na een zoektocht kwam hij uit bij de Romeinen, waarvan geweten is dat ze de traditie hadden om gronden op een heel specifieke manier te verdelen: volgens een raster en in gelijke oppervlaktes van 505.500m².

Sinds de Romeinen

Na hun tijd op het slagveld kregen Romeinse soldaten als zogenaamd pensioen een bepaalde oppervlakte grond in het grote Romeinse Rijk. Dit proces van grondverdeling gebeurde op basis van één CENTURIA, oftewel 50,5 ha. Volgens Ronald is het principe erachter logisch: "Geef iedereen hetzelfde en vermijd zo conflicten. De vorm van de grond is niet van belang. Of het nu rechthoeken, vierkanten, wat dan ook zijn ... zolang het maar evenveel is. Niet de vorm, maar wel de oppervlakte is dus uiterst belangrijk." Een win-winsituatie, want de gepensioneerde Romein liet deze grond bewerken door een plaatselijke boer. Die kreeg dan weer woonst in ruil voor een deel van de opbrengst van de oogst. Zo kwam er een lokale economie tot stand en werd er bovendien ruzie en onrust vermeden. De grondeigenaar had er immers alle belang bij om de rust en vrede op zijn land te bewaren. In Italië vind je vandaag zo nog honderden percelen die door deze centurisatie ontstonden.

In Lennik vond Ronald ook sporen van centurisatie terug, weliswaar niet in vierkantjes maar wel in een willekeurige vorm van dezelfde oppervlaktes tussen bestaande – veelal oude – wegen en beekjes.

“De Galliërs waren in dat opzicht slimmer dan de Romeinen.”

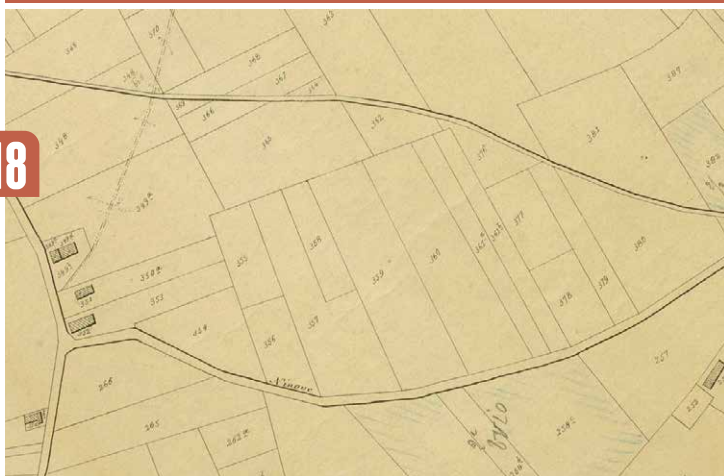
Metten is weten en dus ging Ronald aan de slag met Google Maps en GIS, op zoek naar centuria's. Voor zijn opmetingen gebruikt hij een afwijking van 5%, niet zo'n vreemd getal want volgens de Belgische wet mogen landmeters die tolerantie hanteren bij het opmeten van perceelsgrenzen. Geen Romeinse grenspalen om de oppervlaktes af te bakken, wel slimme scheidingen van natuurlijke verschijnselen zoals waterlopen en reeds bestaande Gallische wegen. "Iedereen kreeg zo dezelfde oppervlakte die samen één puzzel vormden van stukken grond met een willekeurige vorm." Als boerenzoon kijkt Ronald naar landschappen door de ogen van een landbouwer, voor hem is de plaatsing van deze oude wegen dan ook eenvoudig te verklaren. "Kijk naar bestaande beken. Vaak ligt er een weiland naast een beek: de grond is hier nat is en zal dus nooit gebruikt worden als akkerland. In de winter loopt dit land onder en in de zomer grazen de koeien hierop. Een gezond boerenverstand zal nooit één veld maken met twee verschillende types grond want dat is onwerkbaar."

Voorbeeld van Romeinse Centuriatie op een vierkant rooster in Lugo (Italië)

Voorbeeld van niet-vierkante landsverdeling in Onze-Lieve-Vrouw Lombek (België)

Popp kaart van Elingen met bovenaan een recentere weg die percelen kruist.

Poging om een indeling volgens vierkanten te matchen met de omgeving van de Romeinse nederzetting in Basbellain, (Anne Dudant 1999).

Oude grenzen lopen dan ook vaak daar waar een stuk natte grond overgaat naar een droog stuk. Romeinse wijsheid? Neen, de Galliërs bewerkten al lang hun gronden volgens dezelfde manier en hadden dus al een netwerk opgebouwd van wegen langs perceelsgrenzen die belangrijke Gallische nederzettingen met elkaar verbonden. “De Romeinen namen gewoon het hele concept over en pasten hier en daar een weg aan om een landeigendom van 1 CENTURIA te bekomen. Best wel logisch, want waarom zouden ze een goed systeem van afbakening willen veranderen? Zo slim waren de Romeinen wel”, lacht Ronald.

Tot op vandaag

De romeinse percelen werden zo lang mogelijk ongewijzigd doorgegeven aan de volgende generaties. Enkel bij erfenissen werden ze opgedeeld in kleinere stukken. Doordat de romeinse opdeling zo lang werd aangehouden, kan je makkelijk latere verdelingen en wegen in het landschap herkennen. Door de info van verschillende historische kaarten – denk maar aan de Atlas der Buurtwegen, of de Popp kaarten uit 1842, hoogtekaarten, en moderne tools zoals Google Maps te combineren, slaagt Ronald erin om de oude Romeinse verdelingen terug op te sporen. “Doordat wegen aangelegd, of beter onderhouden, werden langs deze romeinse percelen, zijn oude wegen eigenlijk eenvoudig te herkennen. Elke weg die één of meerdere perceelsgrenzen snijdt, is dan ook een nieuwe moderne weg.”

Graven in het verleden zonder de grond te beroeren

Ronald is in de eerste plaats ingenieur en bedenker, geen archeoloog. Toen hij zijn ontdekking wereldkundig maakte, kon hij dan ook rekenen op heel wat twijfel bij geschiedkundigen en academici. “Archeologen geloven pas iets als er een fysiek, materieel bewijs is en geschiedkundigen enkel als er geschriften bestaan om theorieën te staven. Ik sta hiernaast, als derde partij.”

Alhoewel het niet ter discussie staat dat de Romeinen hun rijk opdedden in centuria's, houden de meeste wetenschappers vast aan de idee dat ze dat deden door alles op te delen in vierkanten. Hiervoor verwijzen ze naar de 'CORPUS AGRIMENSORUM ROMANORUM'. En daarmee is voor velen onder hen dan ook de kous af. Over heel Europa proberen wetenschappers dan ook deze vierkanten terug te vinden in de buurt van Romeinse nederzettingen. Soms succesvol, maar meestal niet. Het komt voor dat er een soort van vierkantige structuur gevonden wordt, maar bij het toepassen van het raster klopt het nooit helemaal. Zo is er slechts een overeenkomst van 1-2%. “Van Engeland tot Luxemburg ... op verschillende plaatsen probeerden wetenschappers al het landschap te 'wringen' in een raster met vierkanten om deze theorie te bewijzen” zegt Ronald. “Een vlak landschap aan de kust bijvoorbeeld verdelen in vierkanten is niet moeilijk, een heuvelachtig land daarentegen wel. Heuvels, rotsen, rivieren en beekjes lenen zich hier veel minder toe.” En dus moeten de Romeinen ook een ander systeem gebruikt hebben om hun gebieden te verdelen dan enkel in vierkanten.

Op zoek naar de bron

Redenen genoeg voor Ronald om archieven en historische bibliotheken in te duiken en op zoek te gaan. Naast het befaamde Corpus, hielden de romeinen ook per kolonie een soort logboek bij van de gebruikte meetsystemen. De kritische wetenschapper in Ronald ging op zoek naar het oudste bronmateriaal en ontdekte dat doorheen de eeuwen verschillende vertaal-, schrijff- en kopieerfouten in de romeinse teksten waren geslopen. In de middeleeuwen bijvoorbeeld waren de monniken die de boeken

kopieerden het Latijn niet altijd even machtig. Zo ontstonden er verkeerde interpretaties en fouten in de teksten. Ondanks alle risico's op fouten en informatieverlies, was het overschrijven de enige manier waarop de Romeinse kennis bewaard kon blijven. Dankzij deze praktijk kunnen we vandaag de dag de Romeinse geschriften nog lezen en onderzoeken.

"In het Brussels logboek staat beschreven dat er wel degelijke twee systemen bestaan, het Romeinse en het Gallische. Het 'Romeins' of 'Maritiem' Systeem, bepaalt grenzen in een gebied aan de zee. Deze vlakke gebieden werden dus opgedeeld in een raster van vierkanten met wegen als grens. Hier bij ons, het oude Gallië, konden ze dit niet gebruiken en moesten ze dus gebruik maken van het Gallische systeem, geschikt voor 'bergachtige' gebieden. Boeren volgen nog steeds dezelfde logica en regels, in een landschap zoals het Pajottenland kunnen beken niet 'verlegd' worden om de oppervlaktes te bekomen" legt Ronald uit.

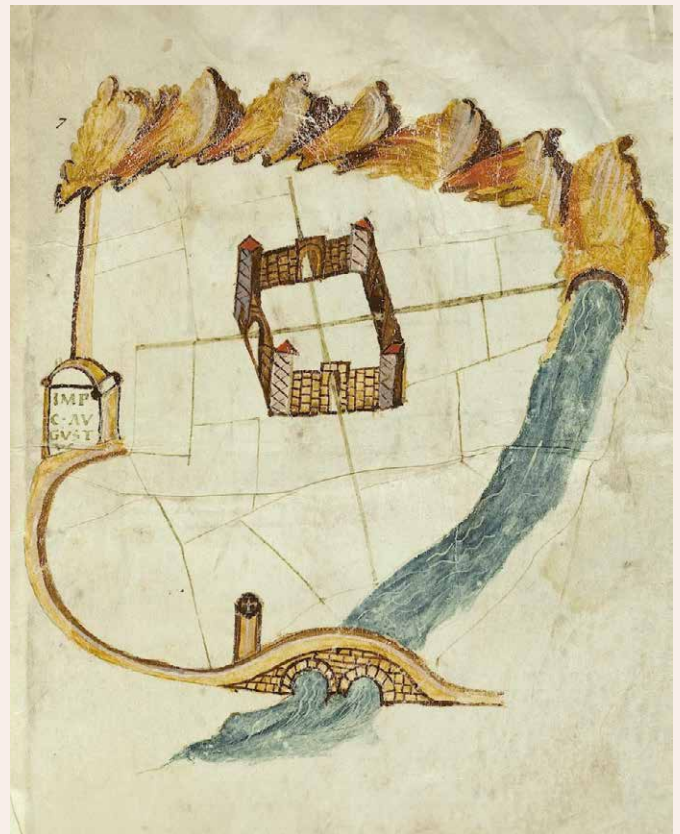
Door naar het landschap te kijken, historische kaartbronnen te consulteren en kritisch oude teksten te lezen, zorgt Ronald zowaar voor een revolutie in onze kennis van de Romeinen in onze streek.

"Gallische wegen lopen over heel het Pajottenland!"

Met hart en ziel én met kritische ogen kijken naar het landschap

Een volgende stap is dan ook om met zijn VUB-collega en wiskundige, Ann Dooms, met de hulp van Artificial Intelligence bestaande kaarten om te zetten naar vector-grafische versies. "Dat zou heel cool zijn, zo kunnen we oude kaarten van Vlaanderen reconstrueren en teruggaan tot de Romeinse tijd", zegt hij enthousiast.

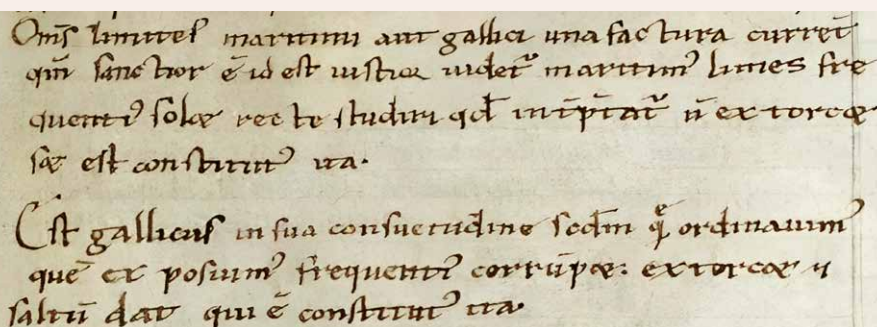
Gebruik je gezond 'boerenverstand bij je onderzoek, combineer materiële sporen met bronnen en kijk met een nieuwe blik naar het landschap. En besef dat het hier véél ouder is dan gedacht.

Tekening uit de *Corpus Agrimensorum Romanorum* (Palatinus versie van tussen 810 en 830)

Gallische wegen lopen over het hele Pajottenland!", vult Ronald aan. Deze oude wegen die de Romeinen handig hergebruikten, zoals de Stuivenbergstraat of de Drie Egyptenbaan in Gooik, zijn dus zeker een aanrader om het heuvelachtige Pajottenland al fietsend te doorkruisen.

Ronalds laatste tip: "Ga wandelen! Stap en kijk hoe jij op de gemakkelijkste manier je weg zou verderzetten. Kijk met een ruimere blik naar het landschap. Je moet immers niet naar Italië gaan om Romeins erfgoed zoals wegen te vinden", knipoogt hij.

"OMNES LIMITES MARITIMI AUT GALLICI UNA FACTURA CURRENT."

De Romeinen gebruikten twee systemen die ze ook beschreven: *Limites maritimi* en *Limites Gallici*. Dit stuk komt uit de 'Brusselse' versie van de *Corpus Agrimensorum Romanorum*, te vinden in onze koninklijke bibliotheek.

De vertaling gaat als volgt: *De uiteenzetting over grenzen en grenslijnen begint. Alle limites (grenzen) zullen volgens één (sub)systeem lopen: maritimi of Gallici. Omdat ze heiliger zijn, dat wil zeggen rechtvaardiger, streeft een 'limes maritimi' gewoonlijk het vaakst naar een rechte lijn; die moet worden geïnterpreteerd als niet vervormd, maar ze is zo tot stand gebracht. Een 'limes gallici' volgt zijn eigen weg, volgens hoe het is gearrangeerd, waarvan we hebben uitgelegd dat ze meestal is misvormd, vervormd en met een sprong, die zo vastgesteld is.*

ROMEINS VOOR DUMMIES

LIMITATIO

typische, vierkante, Romeinse landverdelingen.

Romeinse CENTURISATIE

op een raster gebaseerde landverdeling in vierkanten met een landoppervlakte van één CENTURIA

CENTURIA

ongeveer 506.000 m²

CORPUS AGRIMENSORUM ROMANORUM

boek dat kennis en geschriften van Romeinse landmeters bundelt

LIBER COLONARIUM

logboek van gebruikte meetsystemen per kolonie

UIT IN DE REGIO

OKTOBER

ZA 7.10 – 20:15
MUZIEK Frank Vander Linden
CC de Meent

ZA-ZO 7-8.10
DOORLOPEND
EVENEMENT
Belevingsactiviteiten
Westrandgebouw
Openingsweekend 50 jaar
Westrand
Bib & Westrand

ZA 7.10 – 20:00
MUZIEK Léan
Tierra Azul
CC de Ploter

ZA 7.10 – 20:30
MUZIEK BJO 30
Brussels Jazz Orchestra
Westrand

ZA 7.11 – 20:00
MUZIEK Meezingsessie
Samen Nederlandstalige
liedjes zingen
GC Warande

ZA 7.10 – 20:00
MUZIEK Gran Cru
Tango Dégustation
GC De Moelie

ZO 8.10 – 14:00
WANDELING 50 jaar
Westrand: op uitstap
door de omgeving
Begeleide zondagswandeling
Westrand

ZO 8.10 – 20:00
FILM The Quit Girl
CC de Meent

DI 10.10 – 20:00
POEZIE De Strijtemse School
voor Poëzie
Ivo Van Strijtem
CC de Ploter

DI 10.10 – 20:30
FILM La civil
Westrand

WO 11.10 – 20:30
WERELDMUZIEK Orquesta
Típica Ciudad Baïnon
Westrand

WO 11.10 – 20:00
FILM Bones and all
CC de Ploter

WO 11.10 – 20:00
LEZING Nieuw-België,
een migratiegeschiedenis
Tom Naegels
Landhuis De Viron,
Sint-Pieters-Leeuw

DO 12.10 – 20:00
MUZIEK Gainsbourg
Clara Cleymans,
Rudolf Hecke & Jo Mahieu
GC De Moelie

DO 12.10 – 20:00
THEATER Hoe te leven
Herwig Ilegems en Johan Petit
CC de Ploter

DO 12.10 – 20:00
HUMOR Rebel
Thomas Smith
Feestzaal Herne

DO 12.10 – 20:15
THEATER De Kwetsbaren
Fabuleus
CC de Meent

VR 13.10 – 20:00
MUZIEK VIK
Feelgood folk
uit het Noorden
(NO/ZW/DK)
CC de Ploter

VR 13.10 – 20:30
LEZING Proeven van de
eeuwigheid
Jeroen Van Vaerenbergh
Westrand

VR 13.10 – 20:15
MUZIEK Until the Darkness
Fades
Chris Joris [jazzlab]
CC de Meent

ZA 14.10 – 20:15
MUZIEK De langste Nacht
Laïs
CC de Meent

ZA 14.10 – 19:00
MUZIEK 4e editie
Muziek op de Boerderij
Tom Helsen & Milo Meskens
De Cort Distillery,
Pepingen

ZO 15.10 – 10:30
LEZING Op één uur wijzer:
Is er een planeet B?
Bib, Landhuis De Viron,
Sint-Pieters-Leeuw

ZO 15.10 – 15:00
KLASSIEK Kleppen & Snaren
Duo Eolienne
Huis van Herman
Teirlinck – Beersel

ZO 15.10 – 20:00
FILM Flux Gourmet
CC de Meent

ZO 15.10 – 11:00
KLASSIEK Muziekexpo
Sarah Copriau, orgel
Aurelie Guerreiro Viegas, harp
Sint-Amanduskerk,
Elingen

DI 17.10 – 20:30
FILM Asteroid City
Westrand

WO 18.10 – 14:30
FILM Wolf
CC de Ploter

WO 18.10 – 20:00
FILM Boy from Heaven
CC de Ploter

DO 19.10 – 20:30
MUZIEK Cabana Belgicana
Johan Heldenbergh,
Roland van Campenhout,
Sara De Smedt, Nils De Caster
OC Merselborre,
Sint-Pieters-Leeuw

DO 19.10 – 20:30
HUMOR Raar, Hè?! (try-out)
Gili
GC De Boesdaalhoeve

DO 19.10 – 20:30
MUZIEK Marble Sounds
Westrand

VR 20.10 – 14:00
MUZIEK 30 Jaar Onderweg
Günther Neefs
Westrand

VR 20.10 – 20:15
THEATER Surfer Rosa Begintje
Het Nieuwstedelijk
CC de Meent

VR 20.10 – 20:00
MUZIEK History of Metal
Willy & Maandacht
presenteren
CC de Ploter

ZA 21.10 – 20:15
MUZIEK Met vallen en Opstaan
Jean Blaute
CC de Meent

ZO 22.10 – 20:00
FILM Godland
CC de Meent

ZO 22.10 – 10:00
LEZING Podcastzondag
Siona Houthuys ontvangt
Pedro Elias & Bart Van
Nuffelen
CC 't Vondel

ZO 22.10 – 10:00
LEZING V-bommenterreur
Pieter Serrien
Kasteel Coloma

DI 24.10 – 20:30
FILM Riceboy sleeps
Westrand

WO 25.10 – 14:00 & 20:30
FILM Close
CC 't Vondel

WO 25.10 – 20:00
FILM The Whale
CC de Ploter

WO 25.10 – 20:30
KLASSIEK De Zonnekoning
Ongezien
Johan Op de Beek en Ann
Pareyn
Westrand

DO 26.10 – 14:00
MUZIEK Connie Neefs &
Hannelore
LDC De Boomgaard,
St. Genesius Rode

DO 26.10 – 20:00
MUZIEK Huroram
Hugo Matthysen, Ronny
Mosuse en Aram Van Ballaert
CC De Ploter

DO 26.10 – 20:30
HUMOR Kwestie van Smaak
Lukas Lelie
Westrand

DO 26.10 – 20:00
MUZIEK Huroram!
Hugo Matthysen,
Ronny Mosuse
& Aram van Ballaert
CC de Ploter

DO 26.10 – 20:15
HUMOR Sensus
Lobke Leemans
CC de Meent

DO 26.10 – 20:30
THEATER Het komt voor in de
beste families
Te Gek!
Mathias Vergels
& Manu Huylebroeck
OC Merselborre,
Sint-Pieters-Leeuw

VR 27.10 – 20:15
MUZIEK History of Metal
Franky de Smet-Van Damme,
Sofie Engelen & Band
CC de Meent

VR 27.10 – 20:15
FILM Tori & Lokita
GC Het Koetshuis

VR 27.10 – 21:00
FEEST Closing Party GIST
Hiphop
Pand Halle

VR 27.10 – 20:00
MUZIEK AlleZ, Chantez!
Vuluit samen zingen!
Westrand

VR 27.10 – 20:30
MUZIEK Senne Guns & Lokko
(try out)
GC De Boesdaalhoeve

ZA 28.10 – 15:30
MUZIEK Westrand klinkt
Play-In i.s.m. Dil'arte,
Vlamo en lokale verenigingen
Westrand

ZA 28.10 – 19:00
THEATER Feed me Please (+12)
Bronks & theater Antigone
CC de Ploter

ZA 28.10 – 20:00
KLASSIEK Joris Verdin,
Iris Eysermans
& duo Elvis Peeters
In samenwerking met
musica@parola
Kerk van
Sint-Martens-Bodegem

ZA 28.10 – 20:00
MUZIEK Cultuur-feest
Eva De Roovere
CC 't Vondel

ZA 28.10 – 21:00
FEEST Closing Party GIST
House
Pand Halle

ZO 29.10 – 15:00
LEZING Fake News
Luc Pauwels
CC de Ploter

ZO 29.10 – 20:00
FILM The unlikely Pilgrimage
of Harold Fry
CC de Meent

NOVEMBER

WO 1.11 – 15:00
THEATER/HUMOR Aangespoeld
Sven De Ridder Company
CC de Meent

WO 1.11 – 20:00
FILM Pacification
CC de Ploter

VR 3.11 – 19:00
MUZIEK Musikalo Griezelt
CC de Ploter

VR 3.11 – 20:15
THEATER Gelukzoekers
Theater Malpertuis
CC de Meent

ZA 4.11 – 20:30
MUZIEK The Ride
DAAN
CLUB 1700 – Westrand

ZO 5.11 – 11:00
APERITIEFCONCERT
Iris Ensemble
Dil'Arte – Dilbeek

ZO 5.11 – 15:00
LEZING Zenne Gesprek #5
Caroline Lamarche,
Françoise Deprez, Tijs
Goldschmidt, Tommy Wieringa
en Henk Visch
Huis van Herman
Teirlinck, Beersel

ZO 5.11 – 20:00
FILM Luka
CC de Meent

MA 6.11 – 20:00
HUMOR Comedy Club #2
Johnny Trash
Lou's Plek, Dilbeek

DI 7.11 – 14:00
FILM Adieu Les Cons
GC De Moelie

WO 8.11 – 20:00
DOCU+LEZING Belgian Brass:
On air
CC de Ploter

WO 8.11 – 20:00
THEATER Als we gisteren
vandaag niet verteren
hebben we'r nog van over
voor morgen
Toneelgezelschap
Mayken & Mayken
Dominicanessenklooster
Herne

WO 8.11 – 20:00
THEATER Tir Arthur
Warre Borgmans & Bo Spaenc
GC Het Koetshuis

9, 10 & 11.11
MUZIEK Allemaal Warm Rockt
2023
GC Warande

ZA 11.11 – 11:00
MUZIEK Oorlogsstemmen
Guy Verlinde
GC Warande

ZA 11.11 – 20:00
ZO 12.11 – 15:00
MUZIEK Nacht van Musate
CC de Ploter

ZO 12.11 – 20:00
FILM Juniper
CC de Meent

ZO 12.11 – 12:00
MUZIEK Grenzeloos
Muzikale namiddag –
November Wereldmaand
CC 't Vondel

WO 15.11 – 20:00
FILM Broker
CC de Ploter

WO 15.11 – 20:30
THEATER Monstera
Compagnie Cecilia
Westrand

DO 16.11 – 14:00
MUZIEK Heb het leven lief
Riet Muylaert zingt Liesbeth
List
CC 't Vondel

DO 16.11 – 14:00
(SENIOREN)
MUZIEK Frank Galan & Christel
GC Het Koetshuis

DO 16.11 – 20:00
THEATER Bagger
Compagnie Cecilia
CC de Ploter

DO 16.11 – 20:30
HUMOR Grind
Kommel Foo
Westrand

VR 17.11 – 20:00
MUZIEK Song Circle
Kris Wauters, Klaas Delrue &
Jan De Campenaere
CC de Ploter

ZA 18.11 – 20:30
MUZIEK Chez Gwen
Gwen Cresens, Raymond Van
het Groenewoud, Alano Guarin
en Geert Van Rampelberg
Westrand

ZA 18.11 – 19:00
MUZIEK Rockfestival
The Amazing Silver Swallows,
Extrastoll's, Eden & The
Shakers
GC De Moelie

ZO 19.11 – 20:00
FILM Oppenheimer
CC de Meent

ZO 19.11 – 15:00
KLASSIEK Beethoven Sonates
Jolente de Maeyer
& Nikolaas Kende
Sint-Pieterskerk,
Sint-Pieters-Leeuw

WO 22.11 – 14:30
FILM Competencia oficial
CC de Ploter

WO 22.11 – 20:00
FILM The Chapel
CC de Ploter

DO 23.11 – 19:30
LEZING Verbindende commu-
nicatie: mijn gezin in interactie
Vrijtijdshuis Liedekerke

DO 23.11 – 20:30
HUMOR Coach (try-out)
Arnout Van den Bossche
OC Merselborre,
Sint-Pieters-Leeuw

DO 23.11 – 20:30
LEZING Wat je kat echt denkt
Liesbeth Puts
Dil'arte, Dilbeek

VR 24.11 & ZA 25.11 – 20:00
THEATER Frankenstein, of
smrntwsk alleen!
Toneel Tijn Ternat
CC de Ploter

VR 24.11 – 20:00
THEATER Just Married
Kultuurkring Verenigd
Liedekerke
GC Warande

VR 24.11 – 20:00
HUMOR Kwestie van Smaak
Lukas Lelie
GC Het Koetshuis

VR 24.11 – 20:30
HUMOR Into the Open
Voetvolk/Lisbeth Gruwez
Westrand

ZA 25.11 – 19:00
MUZIEK Concert Nagma
Zikrayat
Buurthuis 1601,
Sint-Pieters-Leeuw

ZO 26.11 – 14:00
KLASSIEK Claire Chevalier
& George Van Dam
Huis van Herman Teirlinck

ZO 26.11 – 20:00
FILM Barbie
CC de Meent

ZO 26.11 – 19:30
MUZIEK 30ste Servaisconcert
Universitair Symfonisch
Orkest KULeuven
CC 't Vondel

ZO 26.11 – 10:30
LEZING De kast van Johan
Verminnen
Bibliotheek Dilbeek

WO 29.11 – 20:00
LEZING Een avond met de
Dikke Delvaux
Jan Delvaux
Landhuis De Viron,
Sint-Pieters-Leeuw

DO 30.11 – 20:00
MUZIEK AlleZ, Chantez!
Vuluit samen zingen!
Castelhof,
Sint-Martens-Bodegem

DO 30.11 – 19:30
HUMOR Pinguins kunnen toch
wel vliegen
VITALSKY
Dominicanessenklooster
Herne

DECEMBER

VR 1.12 & ZA 2.12 – 20:00
THEATER Frankenstein, of smrtwsk alleen!
Toneel Tiji Ternat
CC de Ploter

VR 1.12 – 20:15
HUMOR Grind
KOMMIL FOO
CC de Meent

VR 1.12 – 20:30
THEATER BLOED
LAZARUS en Robbin Rooze
i.s.m. BETON Ltd.
Westrand

ZA 2.12 – 20:30
MUZIEK Singalong
Wim Opbrouck
CC 't Vondel

ZA 2.12 – 20:15
JAZZ Carte Blanche
Louise Van Den Heuvel (Jazzlab)
CC de Meent

ZO 3.12 – 19:00
CIRCUS Sawdust Symphony
Michael Zandl, David Eisele & Kolja Huneck
CC De Ploter, Ternat

ZO 3.12 – 19:00
CIRCUS Sawdust Symphony
Michael Zandl, David Eisele & Kolja Huneck
CC de Ploter

ZO 3.12 – 20:00
FILM Wil
CC de Meent

ZO 3.12 – 15:00
KLASSIEK Adventsconcert
Griet De Geuter, sopraan, Jan De Winne, traverso, Sander Kintaert, trompet, Marcel Ponsele, hobo, Joanna Huszcza, viool
Abdijkerk van Bellingen

DI 5.12 – 14:00
FILM De Acht Bergen
GC De Moelie

DI 5.12 & DO 7.12 – 14:00
MUZIEK Sint zet 50 kaarsjes op Westrandtaart
Marijn De Valk, Lissa Lewis, Luc Caals, Sam Verhoeven, Showcase Showballet, Connie Neefs
Westrand

DO 7.12 – 20:30
LEZING Uncle Martin
Martin Heylen
Don Boscokerk Buizingen

DO 7.12 – 20:15
FILM Close
CC Het Koetshuis

DO 7.12 – 20:00
HUMOR Comedy Club #3
Jeron Dewulf
Café De Rare Vos, Schepdaal

DO 7.12 – 20:00
THEATER Gij zijt het
Jozefien Mombaerts & Johan Heldenbergh
CC de Ploter

VR 8.12 – 20:30
MUZIEK Jazzcafé
Gert-Jan Dreesen Quartet
OC De Merselborre, Sint-Pieters-Leeuw

ZA 9.12 – 20:30
MUZIEK Jazzcafé – Ivan Paduart & Olivier Ker Ourio
OC De Merselborre, Sint-Pieters-Leeuw

ZO 10.12 – 10:30
LEZING Op één uur wijzer: Waarom geloof jij in fake news?
Landhuis De Viron, Sint-Pieters-Leeuw

ZO 10.12 – 11:00
APERTIEFCONCERT Saxify – CeDeL
Dil'Arte – Dilbeek

WO 13.12 – 19:00
LEZING Niet alles, maar veel begint met luisteren
Dominique Willaert
Parochiehuus Liedekerke

WO 13.12 – 20:30
THEATER Klink
Bruno Vanden Broecke
Westrand

DO 14.12 – 20:30
THEATER There never was a box (MATER II)
Femke Van der Steen & Tristan Feuten
CC 't Vondel

DO 14.12 – 20:30
LEZING Missie 2023
Hetty Helmsmoortel
Westrand

DO 14.12 – 20:30
MUZIEK Song Circle
Kris Wauters, Klaas Delrue, Jan De Campenaere
OC Merselborre, Sint-Pieters-Leeuw

VR 15.12 – 21:00
MUZIEK Goldeneye – Les Truttet
CC 't Vondel

ZA 16.12 – 20:00
MUZIEK/HUMOR Blafwaf zkt.
Blafwaf
GC Het Koetshuis

ZA 16.12
MUZIEK Kerstconcert
Harmonie De Dendergalm
GC Warande, Liedekerke

ZA 16.12 – 20:15
THEATER Broken Circle
Breakdown
Roel Vanderstukken & Lize Feryn /Aufond Producties
CC de Meent

ZA 16.12 – 20:30
MUZIEK Soms sneeuwt het in december
Andrea Croonenberghs & Els Dottermans
CC 't Vondel

ZO 17.12 – 14:00
KLASSIEK Winterreise
Tiny Bertels & Aaron Wajnberg
Huis van Herman Teirlinck – Beersel

ZO 17.12 – 20:00
FILM Het Smelt
CC de Meent

DI 19.12 – 19:30
KERSTCONCERT Christoff
St. Petrus & Paulus
Kerk Herne

WO 20.12 – 20:30
MUZIEK Singalong 2023
Wim Opbrouck
Westrand

VR 22.12 & ZA 23.12 – 20:15
HUMOR BIS BIS BIS!
Urbanus
CC de Meent

ZA 23.12 – 20:00
MUZIEK Kerstfolk
Wör & Hella + Kettingbal
CC de Ploter

WO 29.11 – 15:00
FAMILIE Sinterklaasconcert (3+)
De Peatles
OC Merselborre, Sint-Pieters-Leeuw

DECEMBER

ZO 3.12 – 15:00
FAMILIE Circus van Gevoelens (3+)
Kapitein Winokio
CC de Meent

VR 5.12
BEWEGINGSTHEATER Lucht (4+)
Laika en Merel Denie
Westrand

VR 8.12 – 19:00
THEATER Alice in Randomland (+10)
De Maan & Dinsdag.org
CC de Ploter

ZA 9.12 – 13:30
FAMILIEDAG Feest! (3+)
met Kapitein Winokio:
Circus van gevoelens
Westrand

ZO 17.12 – 15:00
FAMILIEVOORSTELLING
Theater Le carnaval des animaux, op zoek naar het kinderen (+3)
De Maan
CC de Ploter

VR 22.12 – 19:30
CIRCUS Double You (8+)
Be Flat
Westrand

27.12 – 15:00
FAMILIEFILM
GC Warande

ALLE INFO EN TICKETS
www.kinderstreken.be

ZEN
DER

MEER INFO

Ontdek alle cultuur- en gemeenschapscentra op www.wezender.be

BOERENMARKTEN

TERNAT

DINSDAG 14:00-18:00
Kerkplein Sint-Katherina-Lombeek

GOOIK

WOENSDAG 16:30-19:00
Edingssesteenweg – parking rotonde

KESTER

DONDERDAG 15:00-19:00
Molenstraat

ROOSDAAL

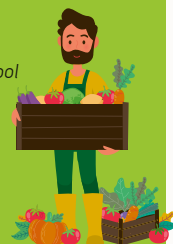
DONDERDAG 16:00-18:00
Brusselstraat, ter hoogte van de basisschool

DILBEEK

ZATERDAG 9:30-12:00
Parking van Westrand

GAASBEEK

ZATERDAG 14:30-17:00
Arconateplein

Wil je ook je activiteit in deze kalender zien verschijnen? Voer ze in op www.uitdatabank.be en tag met #penzine

KLIMAAT-SOFA

Elke maand neemt een expert plaats in onze Klimaatsofa. Tijdens de inspirerende lezingen staat duurzaamheid op alle vlakken centraal.

DO 19.10 – 20:00
Kunnen voedselbossen de wereld redden?
Bert Dhondt
Plattelandscentrum Paddenbroek

DO 16.11 – 20:00
Hoe doen boeren en brouwers oude graansoorten herleven?
Lucas Van den Abeele
Brouwerij 3 fonteinen, Lot

DO 14.12 – 20:00
Hoe ga je slimmer om met energie?
Tom Nijsen
Bib, Landhuis De Viron, Sint-Pieters-Leeuw

21

KINDERSTREKEN

KINDERAANBOD
IN DE REGIO

OKTOBER

ZO 8.10 – 15:00
THEATER Pinocchio (6+)
Sprookjes enzo
Westrand

ZO 8.10 – 16:00
FAMILIEVOORSTELLING Allemaal Beestjes (1,5 – 4 jaar)
Theater De Spiegel
CC de Ploter

ZO 15.10 – 15:00
THEATER Maan (2+)
Het WOLK
CC 't Vondel

ZO 15.10 – 15:00
STRAATTHEATER Compagnie Charlie (4+)
Peek-a-boo!
GC De Moelie

ZO 22.10 – 14:00
THEATER Mijn vleek (4+)
Compagnie O Quel Dommage
GC De Boesdaalhoeve

DI 31.10 – 14:00
VAKANTIEFILM Superkat Maurice (6+)
Westrand

DI 31.10 – 15:00
FAMILIEFILM – Super Mario Bros, het movie
CC de Meent

NOVEMBER

WO 1.11 – 14:30
FILM Zeevink (8+)
CC de Ploter

VR 10.11 – 19:30
MUZIEKTHEATER
Hink Stap Spring (8+)
LOD / Inne Goris
met nagesprek
Westrand

ZA 11.11 – 19:00
FAMILIEVOORSTELLING Hope (4+, voor alle leeftijden)
Sprookjes enzo
CC de Ploter

ZO 12.11 – 10:30
ONTBIJTFILM Robin Hood (alle leeftijden)
Westrand

VR 17.11 – 19:30
THEATER BOEF! (10+)
De Maan
CC 't Vondel

ZA 18.11 – 19:00
THEATER FOON (6+)
Doft
CC de Ploter

ZO 19.11 – 14:00
FAMILIE Kunstendag voor kinderen
Domein Hanenbos – Dworp

ZO 19.11 – 11:00 & 15:00
DANS MuurtjeMuurtje (2,5+)
Nat Gras - Kunstendag voor kinderen met Blikopener
Westrand

ZO 26.11 – 10:00
THEATER De Proefkonijnen (3+)
De kleermaker van de Sint
GC De Moelie

ZO 26.11 – 15:00
THEATER een grot vol slijm met een rietje (7+)
DE MAAN & hetpaleis
Westrand

VOORLEESMOMENTEN

VOORLEESWEEK / REGIOBIB

WO 22.11
VOORLEES- EN KNUTSELMOMENT: Wil jij mijn voorleesbuddy zijn?
@ jouw Bib

ANDERE VOORLEESMOMENTEN DIT NAJAAR:

ZA 14.10 – 11:00
Herfstbingo
BIB Liedekerke

ZO 15.10 – 10:30
Voorlezen op zondag
Bib Essenbeek

WO 25.10 – 14:00
Voorleesuurkje
Bib Sint-Pieters-Leeuw

ZO 28.10 – 10:30
Voorleestipi: Griezelen
Bib Dilbeek

ZA 18.11 – 17:00
ZO 19.11 – 12:00
Knuffelslaapfeestje en ontbijt, Voorleessessie met knuffels en knuffelontbijt
BIB Liedekerke

ZA 18.11 – 10:00
Voorleesfeestje: Word jij mijn voorleesbuddy?
BIB Gooik

DI 21.11 – 18:30
Voorleeskwartier:
Luisterliefjes
BIB Gooik

WOE 22.11 – 14:00
Sok zoekt Buddy
BIB Roosdaal

WO 22.11 – 14:00
Spel- en voorleesmoment
Welzijns-campus Dilbeek

WO 22.11 – 14:30
Voorleesbuddy's (Regioactiviteit)
BIB Gooik

DO 23.11 – 18:30
Voorleeskwartier:
Luisterliefjes
BIB Gooik

ZA 25.11 – 10:00
Voorleeskwartier:
Luisterliefjes
BIB Gooik

ZA 25.11 – 10:30
Voorleestipi: Oma & Opa
Bib Dilbeek

WO 29.11 – 14:00
Voorleesuurkje
Bib Sint-Pieters-Leeuw

ZA 2.12 – 14:00
Voorleesbuddy
BIB Lennik

ZA 9.12 – 11:00
Luistervinkjes
Bib Liedekerke

WO 27.12 – 14:00
Voorleesuurkje
Bib Sint-Pieters-Leeuw

ZA 30.12 – 10:30
Voorleestipi:
Feestelijk Nieuw Jaar
BIB Dilbeek

ZWAMMEN OP DREEF

Roosmarijn Steeman is experte zwammen en planten van Natuurpunt. Hoewel ze in Lier woont, kent ze onze streek heel goed, zowel de zwammen als tal van lokale vrijwilligers die haar passie delen. We spraken Roosmarijn in een dreef aan het Kasteel van Gaasbeek, een van de hotspots voor zwammen in onze regio.

Roosmarijn en zwammen, hoe is dat ooit begonnen?

Tijdens mijn studies plantkunde in Gent raakte ik geboeid door zwammen, korstmossen en mossen. Het zijn soortgroepen waar heel weinig mensen mee bezig zijn en waarvan de verspreiding slecht gekend is. Dat sprak me wel aan. Ik herinner me ook nog een prachtige poster met aquareltekeningen van paddenstoelen door Omer Van de Kerckhove van de Plantentuin van Meise. Daar was ik door beto-

“De lokale kennis van vrijwilligers is super-belangrijk.”

verd! We hebben een paar jaar geleden met Omer samengewerkt om een Natuurpunt-paddenstoelenposter samen te stellen met 20 gemakkelijk herkenbare soorten onder de titel ‘onze paddenstoelen’. Die poster zat bij het ledenblad en was de aankondiging van ‘De digitale paddenstoelenpluk’, een challenge die sindsdien elk jaar loopt via Obsidentify. Je kan de poster trouwens nog steeds downloaden via onze website.

Roosmarijn Steeman is zwammenexpert

Het is niet de eerste keer dat je hier in het park van het Kasteel van Gaasbeek naar paddenstoelen speurt.

Zeker niet, ik kom hier al heel lang. Na mijn thesis, ging ik op zoek naar een job gelinkt aan paddenstoelen. Die bleek niet evident om te vinden. Gelukkig was er toen een project van de Provincie Vlaams-Brabant om een regionale atlas op te maken die belangrijke paddenstoelenlocaties in kaart moest brengen. Ik heb toen de provincie rondgereisd om overal paddenstoelen te inventariseren, onder andere ook hier in het kasteelpark. Nadien mocht ik hier ook nog andere studies maken.

Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant in actie.

Een hele provincie inventariseren, dat lijkt onbegonnen werk ...

Ik kon gelukkig beroep doen op lokale vrijwilligers die overal actief zijn. Die vrijwilligers weten vaak even veel of meer over locaties met paddenstoelen dan de experts. Ik heb veel geleerd van hen en heel wat toffe gebieden uit jullie streek leren kennen. De Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant is nog steeds actief en blijft bezig met inventarisaties en activiteiten om mensen te betrekken bij paddenstoelen. Door waarnemingen te registreren via www.waarnemingen.be kan iedereen trouwens meehelpen om een schat van gegevens te verzamelen voor heel Vlaanderen.

Welke rol nemen zwammen op zich in de natuur?

Mensen kennen vooral paddenstoelen, dat is het deel van de zwam dat boven de grond groeit en sporen verspreidt voor de voortplanting. Onder de grond is er het mycelium, de zwamvlok. Die zwamvlok helpt planten en bomen aan voedsel. Dat is ook heel belangrijk voor de landbouw. In 1 lepel gezonde grond vinden we honderden soorten zwammen en kilometers zwamdraad. 70% van de zwammen zijn opruimers, ze recyclen bladeren, dood hout en ook dierlijke resten en vormen dat om tot voedingsstoffen.

Komen paddenstoelen enkel voor in natuurgebieden?

Zeker niet, ze voelen zich bijvoorbeeld ook goed in gazons. Dat moet dan wel een schraal gazon zijn. Dus een gazon dat je niet bemest en waarvan je het maaisel afvoert. Je kan ook paddenstoelen in je tuin halen door houtsnippers te gebruiken, want veel soorten paddenstoelen groeien hierop. Doordat mensen tegenwoordig meer houtsnippers in de tuin hebben, zijn soorten zoals de inktviszwam nu veel algemener. Door de klimaatcrisis is er ook veel verandering in de paddenstoelenwereld, al draait dat voor zwammen voorlopig eerder positief uit. De zachte winters zijn geen paddenstoelloze maanden meer, het traditionele paddenstoelenseizoen is langer geworden. Daardoor gaan sommige zwamvlokken zelfs twee keer vruchtlichamen vormen in één jaar. Dit voorjaar hebben we bijvoorbeeld veel typische herfstpaddenstoelen gezien.

Paddenstoelen plukken en eten is verboden in Vlaanderen.

Je mag paddenstoelen enkel plukken in je tuin of op privélocaties waar je toestemming voor hebt, maar niet in het openbaar domein of natuurgebieden in Vlaanderen. Het is sowieso leuk om naar paddenstoelen te zoeken, ook zonder het culinaire aspect. Ik kan blijven genieten van de ongelooflijke verscheidenheid in geuren, kleuren, vormen en andere eigenschappen van paddenstoelen.

Hoe kan ik de locaties van bijzondere paddenstoelen vinden in regio Pajottenland & Zennevallei?

Natuurpunt organiseert dit najaar opnieuw een paddenstoelenchallenge. Download daarvoor de app ObsIdentify op je telefoon en kies 'digitale paddenstoelenpluk' als challenge. Je kan zoeken in je tuin, straat of natuur in je buurt. Grote gebieden in jullie regio met veel bijzondere paddenstoelen zijn Zevenbronnen, Sanatoriumbos, Hallerbos, Maasdalbos, Baesberg, Domein van Huiszigen en Kesterheide – Lombergbos.

“Ik blijf genieten van de verscheidenheid in geuren, kleuren, vormen... van paddenstoelen.”

GEINTERESSEERD GERAAKT IN ZWAMMEN?

Bij de Natuuracademie van Natuurpunt kan je terecht voor cursussen over paddenstoelen op alle niveaus, vaak deels online (door Roosmarijn ingesproken) en deels op het terrein. Natuurpunt organiseert ook avonden met weetjes en verhalen over paddenstoelen. In onze regio organiseert de Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant regelmatig wandelingen en cursussen waar iedereen heel welkom is.

www.natuurpunt.be/afdelingen/zwammenwerkgroep-zuidwest-brabant
www.natuurpunt.be/natuuracademie

CIDER MET LIEFDE VOOR HET PAJOTTENLAND

De hoogstamboomgaarden in het Pajottenland en de Zennevallei zijn prachtig levend erfgoed. Geen moeite blijft gespaard om ze te koesteren en de versterken. Maar wat kan je doen met al dat fruit? Ieder jaar zijn er tonnen appels die niet geplukt worden, en dat is jammer. “Die oude appelsoorten zijn ideaal om er cider van te maken”, weet Johan Deknopper. Net als bij lambiek, zorgt spontane gisting voor een lekker streekproduct.

Zowat elke boerderij in het Pajottenland en de Zennevallei had begin vorige eeuw wel een boomgaard met hoogstamfruit vlak naast de woning. Deze fruitbomen leverden zowel fruit op als mals gras en schaduw voor het vee. De landbouwers kozen meestal verschillende streekeigen rassen, naargelang wat ze zelf graag lustten. Net als knotbomenrijen en houtkanten werden de boomgaarden een typisch landschapskenmerk van de streek.

Achteruitgang van de hoogstam

Maar na de Tweede Wereldoorlog verloor het hoogstamfruit aan economisch belang. Laagstamfruit was lucratiever en vooral in Haspengouw en het Hageland verzezen massaal laagstamfruitgaarden. Het Vlaamse areaal hoogstamboomgaarden staat sindsdien onder druk. Jammer, want een hoogstamboomgaard heeft een belangrijke landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarde. Denk maar aan de steenuil die onderdak vindt in de holte van een oude boom, de bloesems die een bron van stuifmeel vormen voor veel insecten, het afgefallen fruit dat vogels, vinders en kleine zoogdier-

ren lokt ... Om de boomgaarden te behouden én te versterken, nemen de zestien regionale landschappen in verschillende Vlaanderen initiatieven. Ze ondersteunen gemeenten, particulieren en professionals bij de aanplant, het beheer en het behoud van hoogstamboomgaarden. Ze geven advies en subsidies, helpen bij de aanplant en organiseren snoeicursussen. Zo werden er in 2022 in Vlaanderen maar liefst 221 hoogstamboomgaarden aangeplant.

De boom in

Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei heeft zelfs een eigen plukteam van vrijwilligers, die op vraag je appels, peren en ander fruit komen plukken. Je maakt daarbij zelf afspraken over de verdeling van de oogst. Je kan jouw boomgaard ook altijd aanmelden op het online platform goedgeplukt.be. Dat brengt heel eenvoudig eigenaars van hoogstamboomgaarden in contact met mensen die

“De Pajotse cider zou kunnen uitgroeien tot een streekproduct.”

op zoek zijn naar plukvers fruit van eigen bodem en letterlijk de boom in willen.

Ideaal voor cider

Maar wat doe je dan met al dat fruit? Johan Deknopper uit Halle zag tonnen appels liggen in de mooie hoogstamboomgaarden in de streek en stelde zich dezelfde vraag. “Wat kan je met al die appels aanvangen? Ik kwam uit bij cider, want daar zijn ze ideaal voor”, vertelt hij. Hij verdiepte zich in het ambacht, volgde een opleiding cider maken en begon twee jaar geleden zijn eigen ciderij NoMi. “Genoemd naar Nora en Milan, mijn kinderen, niet echt origineel”, lacht hij.

Cider maken is nu nog een liefhebberij voor Johan, maar toch rijpt het idee om van cider met fruit uit het Pajottenland een volwaardig streekproduct te maken. “In principe kan je van elke appel cider maken, maar toch hebben de hoogstamsoorten hier een flink streepje voor. Ik ga

steevast op zoek naar soorten die lang aan de boom blijven hangen, waardoor ze veel suikers en tannines bevatten. De beste hoogstambomen voor cider worden ook niet bemest. Daardoor zit er weinig nitraat in het fruit, wat helpt bij een langzame vergisting.”

Spontane gisting

Net als lambiek ontstaat cider na een spontaan gistingsproces. “Het maken van cider volgt een natuurlijke cyclus. Van half september tot oktober, zelfs november, is het plukken geblazen. Nadat je het fruit hebt geperst, geef je het sap een maand de tijd om uit te gisten. Daarna moet de cider rijpen. Daarvoor gebruik ik houten vaten van rode wijn uit de Bordeauxstreek. Dit jaar heb ik ook vaten van brouwerij ‘t Verzet ter beschikking, waarop stoutbier en cognac heeft gelegen.”

“Rond de maand april begint de botteling. De cider is dan nog plat. Om er de geliefde bubbels in te krijgen, doen we er een beetje suiker bij die opnieuw vergisten tot koolzuurgas. Laat de fles dan nog even liggen, en in de zomermaanden kan je beginnen met proeven.”

Cider leent zich, net zoals dat andere streekproduct lambiek, tot enige creativiteit. Je kan tijdens het productieproces bijvoorbeeld lokaal fruit toevoegen, zoals kersen, krieke, sleedoorn, mispels, rabarber. Een verschil met lambiekbier is de bewaartijd. Lambiek kan je gemakkelijk twintig jaar bewaren, cider drink je best binnen de drie jaar.

“Oude
appelsoorten
zijn ideaal voor
een lekkere
cider.”

Cidertraditie

Hebben het Pajottenland en de Zennevallei een cidertraditie? “Het valt me toch op hoeveel mensen zich een nonkel of grootvader herinneren die cider maakte. Niet professioneel, maar gewoon thuis voor eigen gebruik. In Halle had je zelf een ciderhuisje, waar mensen cider gingen drinken. Het wordt tijd dat we dit oude gebruik nieuw leven in blazen. Want het is een mooi natuurproduct, we hebben appels genoeg, en het is heel erg lekker.”

Heb je misschien zelf een hoogstamboomgaard en weet je niet wat gedaan met je appels? In ruil voor een flesje cider helpt Johan je er graag vanaf. Volg zijn avonturen via Instagram Ciderj_nomi of sneller kan ook via 0479 / 61 66 88.

NUTTIGE LINKS

- 🔗 www.goedgeplukt.be: vraag en aanbod van hoogstamfruit.
- 🔗 www.behaagjetuin.be: bestel voordelig je hoogstamfruitbomen tussen 1 september en 15 oktober.
- 🔗 www.regionalelandschappen.be/projecten/hoogstamboomgaarden: hulp en subsidies.

LIEFDE VOOR CULTUUR

Elisabeth Maesen,
programma-
tor familie van
Westrand:

Bij de opening van het cultuurcentrum in 1973 stond op zondag ook poppentheater op het programma. Alom gekend is het Italiaanse verhaal Pinocchio over een beeldhouwer en zijn houten pop die tot leven komt. Het gezelschap 'Sprookjes enzo' is een vaste waarde in het jeugdtheater. Ze maakten een frisse en ontroerende versie van dit universele verhaal over de kracht van verbeelding, over de relatie tussen vader en zoon, over verandering, persoonlijke groei en de schoonheid van alledaagse dingen. Een magisch pareltje dat zowel jong als oud zal aanspreken.

Liefde voor cultuur gaat niet door de maag, maar door het hart. Zonder passie, geen drama, geen theater. Zowel op het podium als achter de schermen werken mensen gepassioneerd om het publiek een ontspannen avond te bezorgen. Medewerkers Tim, Elisabeth, Jozefien, Klaas en Annelies vertellen waarom jij deze liefdevolle voorstellingen niet mag missen.

PINOCCHIO

*Er was eens een vader en een zoon
ledere avond las de vader zijn zoon een verhaal voor
Steeds hetzelfde verhaal: over een vader en een houten zoon die een echt jongetje werd
Toen kwam de oorlog en was er alleen nog de vader
De vader maakte een jongetje van stukken hout en puin
ledere avond leest de vader zijn houten zoon een verhaal voor
Steeds hetzelfde verhaal*

Voor het openingsweekend van 50 jaar Westrand, ging het cultuurcentrum op zoek naar een familievoorstelling met een knipoog naar poppentheater.

♥ *Pinocchio (6+) – Sprookjes enzo
Westrand - Zondag 8 oktober*

GIJ ZIJT HET

Johan Heldenbergh en Jozefien Mombaerts zijn man en vrouw. Zij is dramaturg, theatermaker en artistiek leider van Theater aan Zee. Hij is acteur en regisseur en bracht ons helemaal in vervoering sinds 'Ons geluk' en 'Broken circle breakdown'. Samen met Arne Sierens vormt Johan ook het theatergezelschap Compagnie Cecilia. Jozefien: Samen brengen we een pleidooi voor de irrationele liefde. Tegelijkertijd is de voorstelling een lichamelijke poging om, pijnlijk genereus, een onbewuste, passionele kwetsbaarheid te tonen. Worden we in ons liefhebben geleid door de maatschappij waarin we leven? Hoe cultureel bepaald is de liefde? Moeten we opnieuw echt leren liefhebben? Twee mensen voeren een filosofisch, politiek gesprek over liefhebben in wat ook wel eens de eenzaamste eeuw genoemd wordt. We vragen het ons luidop af of het ons niet afgeleerd wordt om liefdevol in verbinding te gaan met elkaar. Eenzame mensen consumeren nu eenmaal meer en beter...

♥ *Gij zijt het – Johan Heldenbergh en Jozefien Mombaerts
CC De Ploter – donderdag 7 december / CC De Meent – vrijdag 5 januari*

*“Zou je meer liefhebben
en meer lijden, of minder
liefhebben en minder lijden?
Dat is, denk ik, uiteindelijk
de enige vraag.”*

Jozefien Mombaerts

Tim Merckx,
programma-
tor 't Vondel:

Compagnie Marius kwam al vaker spelen bij ons. Het gezelschap is gekend van zijn locatievoorstellingen, maar steeds vaker treden ze ook in theatersalen op. Dit seizoen keren ze terug naar Halle met onder meer Evelien Bosmans, Waas Gramser en Kris Van Trier die met veel speelsheid en plezier hun acteertalent tonen in de indoorversie van Leocadia. Het stuk is gebaseerd op de tekst van Jean Anouilh maar dit gezelschap zet deze melancholische komedie over het leven en de kunst heerlijk naar hun hand.

VERLANGEN NAAR LIEFDE

In Leocadia dweept iedereen met het theatrale, het excentrieke. Daarachter schuilt een verdriet om een leeg, onvervuld bestaan. Verlangend naar het leven en de liefde komt Amanda binnen. En dan vallen de maskers af. Met deze tekst moet het publiek het doen. Toch willen wij graag wat meer weten.

♥ *Leocadia – Comp. Marius
CC 't Vondel – zondag 20 januari*

LIEFDE VOOR BELGISCHE MUZIEK

De week van de Belgische muziek doet opnieuw zijn intrede in januari. Ook de regio Pajottenland-Zennevallei heeft al heel wat muzikaal talent voortgebracht. Je kan de bands ontdekken in onze Spotify lijst.

In Dilbeek wordt de liefde voor Belgische muziek uitgebreid met de liefde voor de Belgische film. In de filmlezing 'The Belgian Soundtrack' gaan Robin Broos en Tom Peeters op zoek naar de Belgische pareltjes van de Belgische filmgeschiedenis.

♥ **The Belgian Soundtrack – Robin Broos en Tom Peeters**
Westrand – vrijdag 26 januari

Annelies Desmet, programmator film:

Het is een avond vol verhalen en weetjes, afgewisseld met filmfragmenten. Een lezing die voorbij vliegt en zowel interessant is voor mensen die interesse hebben in muziek als in film. Robin en Tom brengen het onderwerp op zo'n manier dat je zelf ook enthousiast wordt van hun onderzoekwerk en hun passie voor Belgische filmmuziek.

Klaas Keymolen, muziek-programmator CC de Ploter:

Muziek draait om emoties. Het is fijn om een liedje te herkennen, maar de echte kippenvelmomenten komen wanneer muziek me naar hoekjes in mijn ziel brengt waar ik niet vaak kom. En dat lukt het beste met gewortelde muziek met een eigenzinnige invulling uit de Appalachen, Noorwegen of waarom niet Nicaragua. En die muzikale pareltjes probeer ik naar CC de Ploter te halen.

LIEFDE VOOR MUZIEK

Muziek is een prachtige manier om verschillende culturen en genres te verkennen. Of je nu van klassiek, jazz, wereldmuziek, metal of een ander genre houdt, er is altijd wel iets te ontdekken en te waarderen. Muziek heeft de kracht om ons emotioneel te raken, het kan een bron van vreugde en inspiratie zijn, maar ook troosten. Er is zoveel muziek te ontdekken in onze regio. We grasduinden door het aanbod en nodigen je graag uit ook jouw liefde voor muziek te delen of te ontdekken. Klaas Keymolen is niet alleen zelf muzikant, maar ook muziekprogrammator in CC de Ploter. De kans krijgen om je passie voor muziek op meerdere manieren te beleven en te delen met anderen. Dat klinkt als een geweldige manier om je liefde voor muziek te mogen uiten.

♥ **VIJK**
CC de Ploter – vrijdag 13 oktober

♥ **WÖR & Hella**
CC de Ploter – zaterdag 23 december

Mis geen enkele noot van het programma! Voor alle details, informatie en tickets, check snel www.wezender.be.

PLAYLISTS, VOORSMAAKJES VAN WAT JE MAG VERWACHTEN

Nog meer liefde voor muziek? Hou je van metal, wereldmuziek of klassiek? We maakten vier playlists waarin je het muziekaanbod in onze regio kan ontdekken.

Wie weet ontdek je een nieuwe muzikale liefde, en kan je ze meteen live gaan bekijken op een van onze regionale podia. Maak kennis met de artiesten die we dit komende na- en voorjaar met open armen zullen ontvangen in de cultuurcentra en op andere podia in onze regio. *Scan de QR codes en ontdek ze alle vier!*

Najaar '23 in jouw regio

Playlist by ZENDER op Spotify

Weg van klassiek

Playlist by ZENDER op Spotify

ZENDERs beste: lokale pareltjes

Playlist by ZENDER op Spotify

Voorjaar '24 in jouw regio

Playlist by ZENDER op Spotify

We zetten het onmiskenbare muzikale talent uit onze regio in de schijnwerpers.

Ben jij zelf een lokaal talent of ken je iemand die een plaatsje in onze playlist verdient? Voeg jezelf of een artiest toe door te mailen naar info@zender.be met als onderwerp 'ik ben een lokale parel'.

GEPASSIONEERD DOOR TRADITIES

De paardenprocessie in Kester met op de voorgrond Sint-Martinus en zijn bedelaar.

In 2023 vieren we de 20ste verjaardag van de UNESCO-conventie voor immaterieel erfgoed. Aan kostbare tradities en folklore in het Pajottenland en de Zennevallei geen gebrek. Wij gingen op bezoek bij enkele tradities die erkend zijn. Pauwel van 2016 Jenz Cools, voorzitter Rik van de Sint-Antoniusgilde, Paassoldaat Mike en tweelingbroers Jeroen en Maarten van de Kesterse paardenprocessie vertellen ons graag hoe ze de komende 20 jaar hun geliefd erfgoed levend willen houden.

Hoe raakten jullie bij het erfgoed betrokken?

Rik: Na jaren trouwe bezoeker van de Sint-Antoniusviering, en ook vaak lang te blijven hangen op het volksfeest nadien (lacht), trad ik in 2010 toe tot de gilde. In 2016 heeft de toenmalige voorzitter Rik De Bolle mij gevraagd om hem op te volgen.

Jenz: Mijn familie is zeer actief binnen de Pauwelviering. De meeste van mijn nonkels en neven zijn pauwel of bendelid geweest. Ikzelf was kinderpauwel in 2002 en pauwel in 2016.

Mike: Ik neem sinds 2005 deel aan de Sint-Veroonmars. Toen was ik 8 jaar.

Maarten: Toen we 3 à 4 jaar waren, stapten we al mee in de kleine processie, dus eigenlijk al ons hele leven. Sinds 2005 stappen we mee in de grote processie als bedelaar van Sint-Martinus.

Wat doen jullie?

Mike: Ik ben muzikant en in de eerste plaats bestuurslid van onze soldatenclub, Koninklijke Soldatenclub Congo Lembeek. In 2021 werd ik secretaris van de Koepelvereniging Sint-Veroonmars, het overlegplatform waarin de vijf deelnemende groepen vertegenwoordigd zijn.

Rik: Als voorzitter probeer ik alles wat te coördineren, al is dat met de vele ervaren medewerkers niet veel werk. Ik zorg ook voor de nodige aanvragen bij de gemeente en de contacten met de pers.

Jenz: Dit jaar was mijn rol zakdrager, een brede functie. Je zorgt voor de ondersteuning van de pauwel in het organiseren van de pauwelviering, pluktochten en je doet de financiën van de bende.

“Het zit in mijn bloed en ik zou het niet kunnen missen.”

Jenz

Jeroen en Maarten Van den Broeck

Wat betekent de erkenning door de minister via de inventaris immaterieel erfgoed voor jullie?

Jenz: De erkenning gebeurde net in het jaar dat ik pauwel was. Mijn bende en ikzelf waren uiteraard fier dat een van de oudste folkloristische feesten van Vlaanderen zijn erkenning kreeg. Het vele werk van onze ouders, vrienden, familie en de mensen die de pauwelviering een warm hart toedragen kreeg zo een bekroning.

Rik: Het is vooral een blijk van waardering voor wat we doen, en dat dat best waardevol is.

Mike: Het bevestigt dat onze Sint-Veroonmars uniek is. Wij wisten dat natuurlijk al, maar dat gevoel wordt alleen maar bevestigd door de erkenning.

Maarten: De erkenning, daar zijn we wel fier op. Deze is er niet alleen gekomen door het werk van dit bestuur, maar ook van de generaties voorheen. Onze ouders en grootouders hebben dit event levendig gehouden want op een bepaald ogenblik gingen er maar 30 paarden mee en liep er maar 3-4 man voetvolk achter. Ook mijn zoon, 7 jaar, is inmiddels door de microbe gebeten, al gaat hij vooral mee voor de ijsjes.

Jeroen: Het is misschien vermeldenswaard dat de handtekeningen die we verzamelden voor onze erkenningsaanvraag, zich geografisch niet tot enkel Kester beperken, maar dat de bredere regio de erkenning steunde.

Paassoldaat Mike Similon

Hoe gaan jullie de komende 20 jaar tegemoet?

Rik: We willen niet te veel afwijken van de traditie. De offerverkoop blijft het centrale deel van onze viering. Ook al is er minder volk in de mis zal de eucharistieviering ervoor blijven. Het zal vanaf 2024 met onze nieuwe pastoor Sven zijn, nadat Pater Hugo vorig jaar zijn afscheid vierde in onze Sint-Antoniusviering. Sven heeft vorig jaar al goed meegevierd in de namiddag in het patronaat, dus dat komt zeker goed. (lacht) Het volksfeest nadien moet uiteraard ook blijven. We zien natuurlijk dat de bezoekers in de loop der jaren veranderen. Oudere vaste bezoekers komen dan opeens niet meer en dat is soms een beetje schrikken, maar zo gaan de dingen.

Mike: Omdat de deelnemende soldatengroepen grotendeels uit muzikanten bestaan, kiezen veel kinderen in Lembeek voor een muziekinstrument als hobby. Zij zijn de volgende generatie paassoldaten en wij zijn fier dat wij hen kunnen motiveren om een instrument te bespelen.

Jenz: Dat is een moeilijke vraag. Tijdens de pauwelviering heb je verschillende functies. Zo heb je je bende die actief alles organiseert en de pluiktochten (bedel-

tochten nvd.r.) loopt, maar eveneens heb je heel veel helpers die mee gaan pluiken. De pauwel kiest zijn bende bovendien autonoom. Waardoor je eigenlijk afhankelijk bent van de pauwel om te weten of je bendelid zal worden. Belangrijk is dat de pauwelbende tijdig zijn verjonging kent. Dat is een van de redenen dat de meeste van mijn generatiegenoten niet meer actief meedoen in de bende, maar helpers zijn geworden. Ik veronderstel dus dat ik in de toekomst meer ondersteunend zal werken. Ik heb nog nooit een pauwelviering gemist. Zelfs niet toen ik naast het pauwelschap greep in 2012. Het zit in mijn bloed en ik zou het niet kunnen missen.

Maarten: Hopelijk blijft de interesse bestaan en kunnen wij de jeugd mee blijven enthousiast maken. Momenteel is dat zo, ze nemen deel met pony's,

te voet ... Ook jonge ruiters komen graag. Het vroege opstaan blijkt geen bezwaar. (lacht)

Jeroen: Wij tekenen alvast de komende 20 jaar ook present als bedelaar want zelf rijden we niet te paard. Het is dan ook onze rol om ruiters aan te spreken en ervoor te zorgen dat het een paardenprocessie blijft want het aantal paarden daalt immers overal. Het mag zeker niet verworden tot een omme-

Rik Heyvaert bij de traditionele offerverkoop

Wat is jullie wens voor jullie erfgoedpraktijk binnen 20 jaar?

Jenz: De grootste en meest belangrijke wens is dat er steeds voldoende jonge mensen zijn die de pauwelviering ondersteunen en verder zetten. Zo'n prachtig folkloristisch feest mag niet verloren gaan. Eveneens hoop ik op een blijvende goede samenwerking tussen

Arno Van den Broeck in de kleine processie

“Het is indrukwekkend om de evolutie van onze traditie te zien over de jaren heen.”

Mike

de pauwelbende, pauwelgilde, ErGoed en de gemeente. De pauwelviering heeft zijn traditionele gebruiken waarvan ik hoop dat de meeste overleefd kunnen blijven voor de komende 20 jaar. Een actievere rol bij het weggeven voor de oud-pauwels lijkt me iets waaraan we nog kunnen werken. Maar dat ligt gevoelig binnen de structuren van de pauwelviering.

Mike: Voor mij is die wens simpel: binnen 20 jaar nog steeds talrijke paassoldaten, kasdragers en bedevaarders die op paasmaandag- en dinsdag marcheren door de straten van Lembeek. Een processie die inclusief is met veel jeugdige deelnemers die kennis hebben van de oorsprong, geschiedenis en het verhaal achter de Sint-Veronmars. Ik vind het zeer belangrijk om steeds meer in te zetten op digitaliseren van fotomateriaal, verhalen, verslagen... Het is indrukwekkend om de evolutie van onze traditie te kunnen zien over de jaren heen. Dat kan enkel als het materiaal goed bewaard wordt.

Jenz Cools als pauwel in 2016

Ontdek jouw
**REGIONALE
LANDSCHATTEN**
(deel 2)

Je landschap is een land-schat, vol heerlijke plekken en uitzichten om te ontdekken. In het vorige nummer van PenZine gaven we al tips om het landschap te beleven, te lezen en erin te werken. Met plezier zetten we ook voor deze herfst en winter nog wat landschatten in de kijker.

JULI, PLANT HET ZAADJE VAN DE GESCHIEDENIS

Als eigenaar van een erfgoedboom kan je een boomverzorger inschakelen via www.bomenbeterbeheren.org om jouw boom in topconditie te houden. Wil je weten waar de bijzondere bomen en de speciale oude hagen zich in jouw buurt bevinden? Ga naar www.inventaris.onroerenderfgoed.be

Bewonder de **grote zwarte populier** (*Populus nigra*) met een stamomtrek van 5,70 meter. Die bevindt zich op een talud en op de grens van de gemeenten **Affligem** (deelgemeente Hekelgem) en **Aalst** (deelgemeente Erembodegem). De boom maakt deel uit van de administratieve grens tussen de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen en heeft dus een historische rol als grensboom. Je bewondert de indrukwekkende boom vanop de Romeinse Weg.

AUGUSTUS, EEN FRISSE DIJK VOOR JE POEL

Verwijder in het najaar de helft van je waterplanten. Wanneer je de uitgetrokken planten enkele dagen langs de poel laat liggen, vinden de waterdier-tjes hun weg terug naar het water.

Wandel eens binnen in de vernieuwde **Baljuwtuin in Galmaarden** en geniet vanop de vlonder van al het waterleven in en rond de prachtige nieuwe poel. Of wandel de Hof-ten-Houtroute in Sint-Genesius-Rode. De grote poel aan de hoeve werd enkele jaren geleden geruimd en het aanpalende terrein werd ingericht op maat van de vroedmeesterpad. Zo kan de populatie van deze zeldzame en Europees beschermde amfibiesoort zich hier herstellen. Goed nieuws: deze zomer kon je er al opnieuw vroedmeesterpadjes horen roepen!

SEPTEMBER, DA'S GOED GEPLUKT

Heb jij fruitbomen die uitpuiten? Plaats ze op www.goedgeplukt.be en deel je oogst met de buurt. Wil je je fruit laten persen? Kijk dan op www.regionalelandschappen.be of er een mobiele of vaste fruitpers is in je buurt.

In **La Bergerie in Bever** bouwt boer Mahécor een biodivers paretje uit. Om de groenten, die op een biologische wijze geteeld worden, alle kansen te geven, zet hij ook volop in op kleine landschapselementen. Acht hoogstambomen zullen komende zomer heerlijk fruit en verkoeling leveren. De brede houtkant, die bestaat uit 1800 stuks bosplantgoed en 17 wilgen, zorgt ook voor een toename van de biodiversiteit. Bovendien dient deze houtkant als windscherm tegen de aanvoer van chemicaliën uit de omliggende, intensief bewerkte akkers.

OKTOBER, STEEK DE HANDEN UIT DE MOUWEN

Verken je graag onbekende paadjes? Volg je de evolutie van poelen op? Is bomen snoeien iets voor jou? Of gids je graag mensen door het landschap? Word dan landschapsvrijwilliger!

Ontdek de **VolleGaasroute**, een doorfietsroute van Galmaarden naar Brussel (en terug uiteraard). Je komt langs prachtige autovrije en autoluwe plekjes. Ideaal om te gebruiken als woon-werkroute en ontspannen toe te komen op kantoor. Ook recreatief heeft de route heel wat te bieden. Neem je picknick mee en ga op pad door het Pajottenland. Vrijwilligers Freddy en Willy zorgen ervoor dat de route goed bewegwijzerd blijft. Lees ook pagina 38.

NOVEMBER, GA AAN DE KANT

Een bijzondere vorm van houtkanten zijn houtige holle wegen. Je vindt ze in onze hele regio, maar vooral tussen de Zenne en het Zoniënwoud. Een mooi voorbeeld is de **Dikkemeerweg in Beersel**. De meeste holle wegen worden al eeuwenlang beheerd als hakhout en leverden zo brandhout en geriefhout op. Deze beheervorm blijkt ook bijzonder interessant te zijn voor het vliegend hert en voor andere diersoorten die in boomstronken leven. **Leer zelf de kneepjes van het vak tijdens onze cursus 'Hakhout & knotten met handgereedschap', op 3 februari in Sint-Genesius-Rode.**

Houtkanten zijn van onschatbare waarde. Dieren vinden er beschutting, voedsel en een thuis. Om hun voortbestaan te verzekeren worden ze om de tien jaar gesnoeid. Hoe meer structuur, hoe meer leven!

DECEMBER, OOK FEEST IN JE TUIN

Wanneer je een haag of dreef aanplant, kies dan voor streekeigen soorten. Deze planten zijn aangepast aan ons klimaat en gaan beter om met ziektes en plagen. Ze bieden ook onderdak aan kleine en grote dieren.

Een **prachtige dreef in Oplombeek** (Gooik), zichtbaar vanaf de Populierenstraat. Samen met andere landschapselementen was hier in het midden van de 20ste eeuw een dubbele bomendreef, gericht naar de poort van de vierkantshoeve, te zien. Na een periode waarin veel van deze planten verdwenen, kwam er een kentering in 2005: de boomgaard werd heraangelegd en op de weide verzeen enkele solitaire bomen. In 2019 werd de bomendreef heraangelegd en gingen en haagplantjes in de grond. Hier vind je ook kunst. Het symbool **'Terzo Paradiso' van Angelo Pistoletto** prijkt als Land-Art in de weide.

TIP

Hou deze pagina's bij zodat je vanaf juli weer aan de slag kan.

Op de website pajot-zenne.be krijg je elke maand nog extra tips & tricks én landschapschatten.

VERHALEN OP EN OVER DE HEI

De Kesterheide is een prachtige plaats die elke Gooikenaar kent. Een oord van rust waar wandelaars van heinde en verre naartoe komen om er te genieten van een mooi stukje natuur. Een uniek landschap met een culturele, historische en immateriële gelaagdheid waar Jean-Paul De Loecker, voorzitter van de Heemkundige Kring van Gooik, ons graag meer over vertelt.

Waarom spreekt de Kesterheide nog steeds tot de verbeelding?

Het is een magische plaats die alles heeft om de mooiste plaats van Groot-Gooik te zijn. Er zijn wandelingen, prachtige natuursichten, verhalen... De Kesterheide is altijd een plek geweest die door mensen opgezocht werd, omwille van de hoogte. Het Kester-dorp, gelegen op een tweetal kilometer ten zuidoosten van de Kesterheuvel, is afgeleid van het Romeinse 'castrum' (kamp). Deze naam vinden we voor het eerst vermeld in 1181 als 'Castres'. Hierdoor is de Kesterheuvel ook één van de oudst bewoonbare vestigingsplaatsen van de regio. Op de heide tref je tal van archeologische vondsten. De Kesterheuvel is prehistorisch, Keltisch, Romeins ... Er is een enorme geschiedkundige gelaagdheid en tal van tradities en rituelen zijn innig verbonden met deze plaats.

Kan je enkele voorbeelden geven?

Denk maar aan de Heilige Drievuldighedsprocessie, oftewel de Kesterweg die recent nog werd erkend via de Inventaris voor Immaterieel Cultureel Erfgoed. Deze gaat langs in Kester, Herfelingen en Oetingen en in de terugtocht komen ze langs de Kesterheide. In de buurt van het magnifieke kruis hier op de heide wordt enkele weken voor de processie een plechtigheid gehouden ter bedanking dat voornoemde gemeenten gespaard zijn gebleven van de pest.

Aan het begin van de eeuw vonden er op de Kesterheide ook verschillende misvrie-

ringen plaats. Later zijn die opgehouden aangezien ze verboden werden door de Duitsers tijdens de Eerste Wereldoorlog. Tussen de wereldoorlogen waren er ook de befaamde landdagen van Staf De Clercq, de leider van de Vlaams-nationalistische groepering VNV die onder zijn leiding collaboreerde met de Duitsers.

Welk verhaal zou iedere wandelaar op de Kesterheide moeten kennen volgens jou?

Dat van 'De Tongsnijders der Heide'. Jozef Haugen tekende dit verhaal op in 1888. Het verhaal verwijst naar een bende die er omstreeks 1789 zou geweest zijn. Het verhaal gaat over een bende die mensen ontvoert, besteelt, ... en als ze zouden praten over de bende, wordt hun tong afgesneden. Mensen konden in die tijd niet schrijven, dus op die manier konden ze ook al niet zeggen wie het was. De Tongsnijders waren mensen die 'zogezegd' op de Kesterheide woonden. Dat is het eigenaardige. Vroeger - tot de jaren vijftig, zestig - was het een plaats waar vooral kleine, armetierige huisjes stonden van de 'marginale' mensen uit het dorp. Het kan zijn dat deze mensen anderen bestolen, maar van een echte bende is er nooit concreet bewijs geweest. Men zegt wel dat in de kelder van een boerderij in de Kesterweg nog ijzers zouden staan waaraan de gevangenen uit het verhaal vastgeketend werden.

Het is in ieder geval een eigenaardig verhaal en moet met een korrel zout worden genomen. Haugen was een onderwijzer in

Jean-Paul De Loecker

Herfelingen, maar afkomstig uit Limburg. Hij heeft zich dus waarschijnlijk gebaseerd op het bekende verhaal van de Bokkenrijders, dat zich afspeelt in Limburg. Het eigenaardige is dat hij het verhaal over de Tongsnijders ook de Limburgse namen gebruikt. Hij gebruikt geen namen van hier, zoals 'Van Schepdaal' of 'Walraevens', maar wel Limburgse namen. Dit kan twee oorzaken hebben: ofwel wil hij de namen van hier niet gebruiken om bepaalde families niet voor het hoofd te stoten, ofwel gebruikte hij eerder die namen omdat hij die goed kende. Of het nu waar is of niet

De IJzeren Man

doet er eigenlijk niet toe. Het typeert de Kesterheide als een toenmalig, vreemd en ietwat duister gebied. Nu is het juist omgekeerd! Mensen die er gaan wonen, wonen er nu in prachtige villa's,...

Op de heide staat ook 'de IJzeren Man'

De IJzeren Man duidt de heide, het hoogste punt van de streek, aan. Het is een geodetisch punt dat werd opgericht door het leger aan het eind van de 19de eeuw. Om kaarten te maken vertrok men toen vanuit een bepaald standpunt om dan van daaruit lijnen trekken en uit te meten. Daar werd een soort mannetje, een 'bolletje' op een betonnen sokkel, neergepoot. Vroeger kon je dat herkenningspunt van ver zien. Het stond toen nog niet tussen de bomen. Ik heb postkaarten waarop je die IJzeren Man van kilometers ver kon zien! Dat soort zaken moet toch veel meer uitgewerkt worden. Veel mensen die er vandaag wonen, willen wel liefst niet dat de heide te toeristisch wordt. Ze zijn erg op hun rust gesteld. Er was bijvoorbeeld ooit het idee om zo'n trap aan te leggen die in de lucht gaat en van waaruit je een mooi uitzicht hebt. Hierop kwam vanuit de omwonende een stevige reactie. 'Liever geen toeristische trekpleister in de buurt van de al toeristische hoofdstad.' We zitten natuurlijk erg dicht bij Brussel. Als je aan de IJzeren Man een beetje naar beneden gaat, zie je de Ninoofsesteenweg het Justitiepaleis, het Atomium ... kortweg: Brussel. Nu zijn de bezoekersaantallen nog te doen. Wandelaars vinden hun weg wel naar hier, maar het is gelukkig geen overrompeling. De Kesterheide moet een plek van bezinning blijven, een plek waar mensen tot rust kunnen komen.

Pervivo

De Kesterheide met de IJzeren man tijdens het begin van de 20ste eeuw.

“Misschien is het wel die dubbelzinnigheid van oorlog en vrede die de Kesterheide zo interessant maakt.”

Op de Kesterheide is er ook een mooie gedenkplaats voor jonggestorven kinderen, het Pervivo-park.

Dat klopt. Dit park werd enkele decennia geleden opgericht voor kinderen die gestorven zijn aan een stofwisselingsziekte. In die mooie omgeving is dat natuurlijk zeer gepast. Er staat ook een kunstwerk, een monument met kinderen die verstopper-tje spelen tussen eiken balken die naar een verre wereld reiken. Het werk symboliseert de diepere betekenis van het park: "Hier leven onze kinderen verder." Het monument kwam er door een samenwerking van de kunstenaars Albrecht Nees en André De Baere. De Kesterheide is altijd al een plaats geweest van bezinning. De gedenkplaats is hier dus op zijn plek. De Kesterheide heeft eigenlijk twee gezichten. Enerzijds staan er veel militaire en politieke getuigen, zoals de witte bollen van de NAVO of het graf van Staf Declercq ... en het is een plaats die inspiratie bood voor lugubere verhalen.

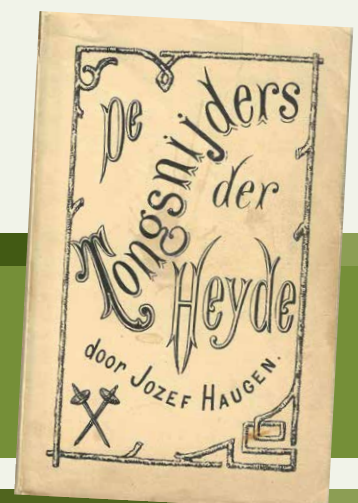
Anderzijds is het een plaats om de rust op te zoeken en te bezinnen. Misschien is het wel die dubbelzinnigheid van oorlog en vrede die de Kesterheide zo interessant maakt.

De Kesterheide is niet beschermd. Vind je dat jammer?

Ik vind dat heel jammer. Natuurbond heeft een beschermd natuurgebied van 35 hectare, maar elders wordt er veel gebouwd en op die manier verdwijnen er bepaalde verichten als je van boven kijkt. Vandaag is de situatie nog redelijk te doen, maar dat is misschien wel een van de grote taken van de officiële instanties: ervoor zorgen dat dit gebied beter beschermd wordt. Het landschap is hier uniek en mag niet aan bouwwoede ten onder gaan. Het is een bijzondere biotoop van planten en dieren en het is belangrijk dat de natuur er terug hersteld wordt.

DE TONGSNIJDERS VAN DE HEIDE

Het boek 'De Tongsnijders van de Heide' kan je online lezen of als e-book downloaden via www.kesterheide.be.

DE GEEST VAN DE KESTERHEIDE

Kim Delcour maakte in 2011 samen met vier andere topmuzikanten een soundtrack van deze unieke plek. Zeker het herbeluisteren waard. Scan de QR-code >

KERAMIEK IN DE ROZENTOREN

Ooit was de Rozentoren van het kasteeldomein Coloma in Sint-Pieters-Leeuw het lustpaviljoen van de gravin. Nu is het dat van Wendy Van den Brant, die er haar keramiekstudio Yume Ceramics heeft.

Als kind al had Wendy een fascinatie voor ambachten. Toch belandde ze beroepsmatig in de wereld van ziekenhuisapparatuur en -technologie bij een groot Amerikaans bedrijf. Maar in 2017 kruiste klei en draaischijf haar pad. Dat veranderde alles. "Het voelde als een thuiskomst, dit is waar ik hoor", vertelt ze. Zo begon ze haar bijberoep in de garage, met slechts één draaischijf. De vraag naar haar workshops groeide snel en al gauw vulden vier draaischijven haar garage. "Het gebeurde voor ik het goed besepte", lacht ze.

Tijdens de coronacrisis viel haar professionele werk stil, wat Wendy de gelegenheid bood om zich volledig op haar ware passie te storten. "Ik wilde uitbreiden en meer creëren. Tijdens een workshop deelde ik mijn plannen met een deelneemster. Ik vertelde haar over mijn droom om een keramiekstudio te vestigen op het betoverende kasteeldomein van Gaasbeek, in een charmante huisje aan de kant van Groenenberg. Het toeval wilde dat de cursist werkte bij het Agentschap Natuur en Bos, dat verantwoordelijk is voor het domein."

Stof en spinnenwebben

Uiteindelijk bleek het huisje niet geschikt, maar de Rozentoren in het Colomapark kwam als prachtig alternatief uit de bus. De toren had liefst tien jaar leeggestaan. "Ik moest door stof en spinnenwebben kijken, maar ik zag de perfecte locatie. Mijn draaischijven vonden hun plek op de begane grond. Op de eerste verdieping vond ik ruimte voor opslag en andere workshops die ik combineer met het pottenbakken: olijfoliedegustaties, theeceremonies, het creëren van cocktails en mocktails, en nog veel meer."

Droom

De naam 'Yume' is Japans voor droom en visie. "Het symboliseert wat je zou willen dat er gebeurt. Bovendien bevindt mijn studio zich in het Japanse deel van de Rozentuin, waardoor alle puzzelstukjes leken samen te vallen. Het gaf me het zetje dat ik nodig had om van Yume Ceramics mijn hoofdberoep te maken." In september 2022 waagde Wendy de sprong, en tot vandaag heeft ze er geen moment spijt van gehad. "Ik ben nu vrij om mijn creativiteit de vrije loop te laten, wat me enorm veel vervulling schenkt. De innerlijke rust die ik daarvoor terugkrijg, is simpelweg onschatbaar."

Los van de wereld

Wendy biedt een reeks workshops aan, elk met een unieke formule. Een introductiesessie strekt zich uit over drie uur en verwelkomt een groep van maximaal zeven deelnemers. "Een aanzienlijk deel van de sessie draait om techniek, omdat dit de basis vormt voordat je aan de slag kunt. Na anderhalf uur merk je dat iedereen zijn eigen ritme heeft gevonden. Het is prachtig om te zien hoe deelnemers gedurende de drie uur een evolutie doormaken in hun creaties, van het eerste naar het tweede,

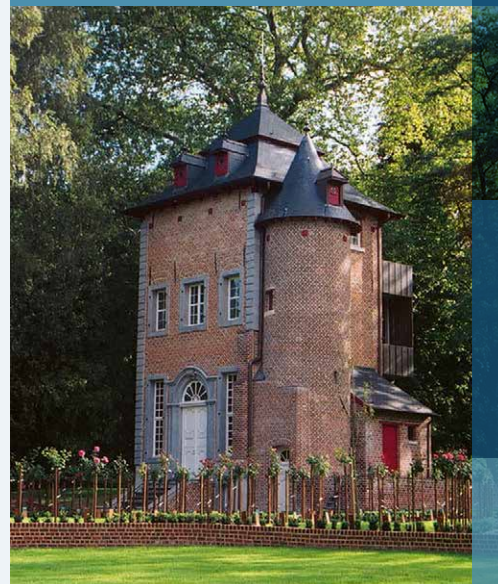
Wendy Van den Brant

"Ik waarschuw de deelnemers van een workshop: pottenbakken is verslavend."

derde en zelfs vierde object. Velen vertellen me achteraf hoe snel die drie uur voorbijvlogen. Ze raken volledig los van de wereld, wat het enorm ontspannend en ja, misschien zelfs verslavend maakt. Ik deel deze waarschuwing altijd aan het begin van elke workshop: 'wat er na de sessie gebeurt, ligt volledig in jullie handen, en ik kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor eventuele pottenbakverslavingen'."

Wendy benadrukt dat pottenbakken geen kunst is die je in drie uur onder de knie krijgt. "In feite leer je pas echt pottenbakken nadat je meer hebt weggegooid dan dat je hebt gecreëerd."

Heb je zin gekregen om zelf de handen in de klei te steken? Alleen, met vrienden, of als bedrijf voor teambuilding? www.yumeceramics.com.

HANDEN UIT DE MOUWEN!

Met zijn vele kleine landschapselementen, zoals knotbomen en heggen, is ons landschap een parel om van te genieten. Maar knotbomen vragen ook een doordacht beheer en onderhoud. Boomverzorgers Nick Van Hoyweghen weet er alles van en geeft met plezier zijn kennis door.

Met een passie voor natuur in de brede zin van het woord, koos Nick voor de tuinbouwschool. Later richtte hij samen met zijn vriendin SUBTiLiA op, een bedrijfje met een hart voor landschap. Zijn kennis overdragen tijdens cursussen geeft hem enorm veel voldoening.

Waarom is het interessant om een cursus te volgen?

Ten eerste voor je eigen veiligheid. Bij het knotten bijvoorbeeld, kun je niet eender wat doen. Elk jaar gebeuren hier nog heel wat ongevallen. Ten tweede is goede kennis van het beheer belangrijk voor alles wat leeft in ons landschap. Wanneer je de juiste kennis niet hebt, kun je veel fout doen.

Je bent onder andere lesgever tijdens de cursus Hakhout & knotten met handgereedschap. Wat staat daar op het programma?

De eerste cursusdag bestaat uit theorie. Ik leg de cursisten de geschiedenis van knotbomen uit, toon het gereedschap en geef veiligheidstips. In de namiddag komen kettingzagen aan bod meer specifiek hoe moet je ze onderhouden. We zetten ze sowieso op orde omdat we ze nodig hebben voor de tweede dag, het praktijkgedeelte. Tijdens de praktijkdag leer ik de cursisten verschillende technieken aan. We starten met vrij lichte takken en een handzaag. Op die manier kunnen mensen langzaam alles leren. Ook zonder het geluid (lacht). Iedereen krijgt ook een veiligheidsgordel. Ermeel leren positioneren in een boom is voor velen een uitdaging. Als laatste komt dan het knotten met de kettingzaag aan bod.

Heb je enkele tips voor onze lezers?

Knot niet te veel en laat de natuur ook even zijn gangetje gaan. De menselijke bril van landschapsbeheer is niet noodzakelijk de

“Plant als knotboom eens iets anders dan een wilg.”

Boomverzorgers Nick (links) deelt zijn kennis over knotten.

beste. Wacht ook niet te lang met knotten, want dan wordt dit gevaarlijker voor wie knot en ook voor de boom. Die heeft het dan moeilijker om de wonden te herstellen.

Plant ook eens iets anders dan een wilg. Vaak denken mensen dat enkel wilgen knotbomen zijn, maar dat is niet zo. Ook de els, es, eik, haagbeuk ... zijn goede knotbomen. Bovendien is diversiteit goed voor het landschap. En steek de boom in knotvorm als die nog jong is. Dat is wanneer de stam 5 tot 10 centimeter dik is.

CURSUSAANBOD

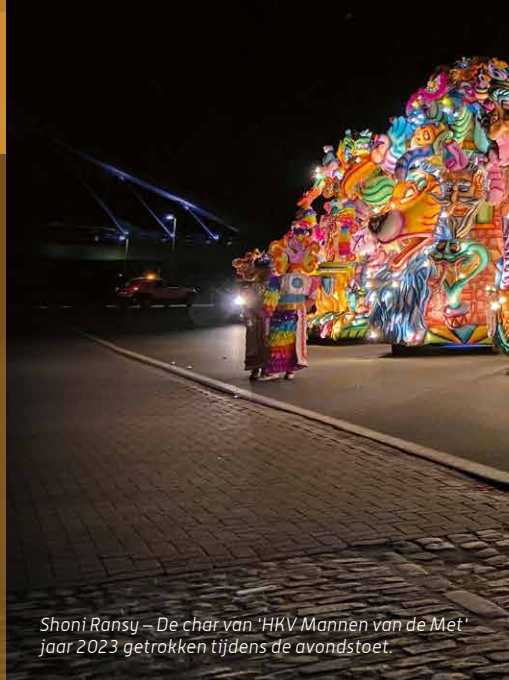
Levenslang leren en het landschap versterken. Mooie combinatie toch! Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei heeft cursussen in petto vanaf dit najaar.

- Snoeien van hoogstamfruitbomen
- Heggen leggen
- Hakhout & knotten met handgereedschap
- ...

MEER INFO EN INSCHRIJVEN

via www.pajot-zenne.be/agenda

WIKI ♥ PAJOTTENLAND EN ZENNEVALLEI

Shoni Ransy – De char van 'HKV Mannen van de Met' jaar 2023 getrokken tijdens de avondstoet.

Nico Vanhaeverbeek – Dill'arte

Leo Van Vreckem – Pamel Bezet

Dat onze regio prachtig is daar twijfelt niemand aan. Fotografen kijken dan ook met liefde door hun lens naar onze streek. Meer dan 300 foto's dingen mee voor de eerste plaats in de fotowedstrijd Wiki ♥ Pajottenland en Zennevallei. Wij trakteren je graag op enkele van onze favorieten.

PAJOTTENLAND 2.0

Meer Pajottenland op Wikipedia! Dat is het doel van dit project. Schrijf mee aan artikels op Wikipedia, voeg je foto's toe aan Wikimedia Commons en zorg er zo mee voor dat kennis over de regio makkelijker vindbaar wordt op het grote internet. ZENDER ontwikkelde bovendien dankzij LEADER-subsidies een handige plug-in waardoor je inhoud van Wikipedia makkelijk kan tonen op je eigen website. Meer info: zender.be/wiki-widget

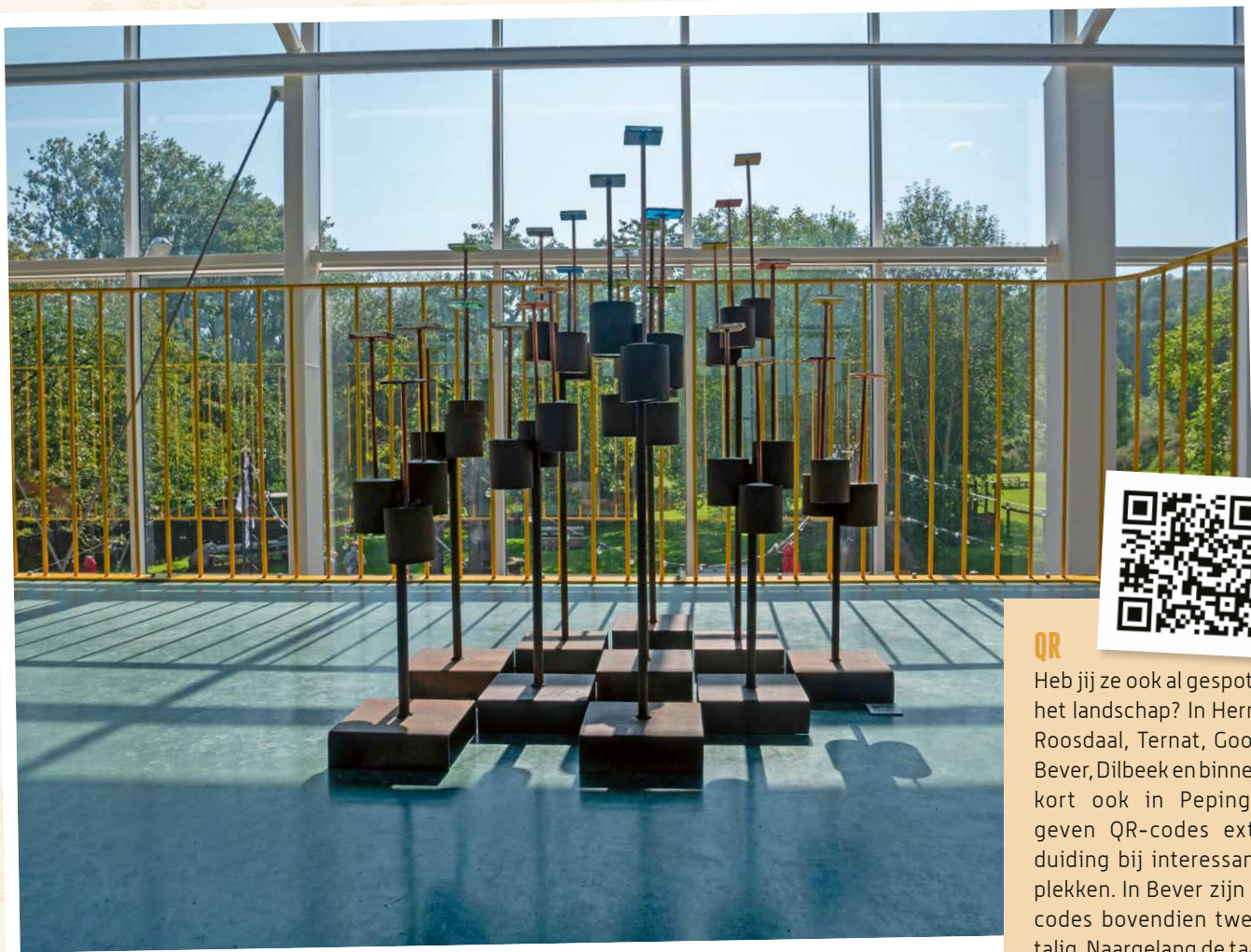
Erik Bourgeois – Verscholen bunker te Roosdaal

Peter Vantiegheem – Kasteel Nieuwermolen te Dilbeek

Célia Cerulus – Paassoldaten

Leo Van Vreckem – Zin in kunst op Paddenbroek

QR

Heb jij ze ook al gespot in het landschap? In Herne, Roosdaal, Ternat, Gooik, Bever, Dilbeek en binnenkort ook in Pepingen geven QR-codes extra duiding bij interessante plekken. In Bever zijn de codes bovendien tweetalig. Naargelang de taalinstelling van je mobiele telefoon krijg je daar het gelinkte wikipedia-artikel in het Nederlands of het Frans te zien. Probeer het uit!

ONZE VRIJWILLIGERS GAAN VOLLE GAAS!

Met een hart voor fietsen en het landschap, trappen Willy Stoelzaet en Freddy Mattens gezwind door het Pajottenland. Ze zijn de vaste vrijwilligers van de VolleGaasroute en controleren de bordjes zodat niemand de weg kwijtgeraakt. "De route is een echte aanrader voor elke fiets- en natuurliefhebber", vertellen ze enthousiast.

Vrijwilligers Freddy en Willy controleren de bordjes langsheen de VolleGaasroute

Wat vinden jullie van de route?

Willy: Geweldig! Het Pajottenland is al zolang ik het ken mijn onuitputtelijke speeltuin en bron van inspiratie. Zowel te voet als met de fiets, op muziekstage... Ik ken er bijna elk baantje en nooit verveelt het.

Freddy: De route is een echte aanrader voor elke fiets- en natuurliefhebber.

Waarom is het fijn om de taak van bordjescontroleur op jullie te nemen?

Willy: Als vrijwilligers fietsen wij de route af en controleren of de borden nog aanwezig zijn, in de juiste richting hangen en of er geen obstructie is door groeiend struikgewas, bomen. Maar ook het overlakken en verbergen met affiches of aankondigingen zorgt er soms voor dat de bordjes niet zichtbaar zijn. Naast de zovle redenen om in het Pajottenland te zijn en ervan te genieten, is dit vrijwilligerswerk nog een extra reden om er te zijn.

Freddy: Het is leuk om als vrijwilliger een steentje bij te dragen in het ontwikkelen van natuurprojecten die het regionaal landschap opzet. De rol past ook goed bij mij. Het sluit aan bij wat ik zoek als 'bezigheidstherapie' gezien mijn statuut als actieve gepensioneerde.

Waarom zou je de route aanbevelen?

Willy: Simpelweg omdat het een aangename, veilige route is en je zonder stress of verkeersgevaar naar en van je werk geraakt. De frisse gezond lucht van de natuur is nergens ver weg. Je voelt hier ook een soort verbondenheid met anderen die dezelfde route fietsen. Je zegt al vlugger goeden-dag, je wuift de anderen toe, je wenst hen een aangenaam en veilig vervolg toe. Je weet van elkaar precies waarom je net hier fietst.

Freddy: De route is uiterst geschikt als je vanuit het Pajottenland met de fiets naar Brussel centrum wilt begeven. Je kan deze nemen om je woon-werkverkeer te ontlasten en op een ontspannende leuke manier door de mooie natuur te fietsen. Ook gewoon als uitstap of van om van een punt A naar B gelegen op of rond de route

"De bordjes van de route controleren, is een extra reden om in deze prachtige regio te fietsen."

te trekken. De route is ook erg toegankelijk voor families. Enkel voor de racefiets is de fietsroute wat minder geschikt gezien de diverse types van ondergrond die je op je weg tegenkomt.

Verklappen jullie ons even het lievelingsstukje van de route?

Freddy: Voor mij is dit enerzijds het deel tussen Vollezele en Gooik en anderzijds het traject tussen Leerbeek en Gaasbeek. Het is ook verrassend leuk om heel ver in de natuur te kunnen blijven rondfietsen op kleine wegen tot zeer dicht tegen Brussel aan.

Willy: Paddenbroek uiteraard. Daar kom je toe, vertrek je en kom je altijd weer terug thuis. Daar hoeft geen Leuvense stoof te staan om de warmte te voelen.

gas krijgen

om ons doel te bereiken is zuurstof nodig elke omwenteling warm worden we van elke helling

koel de luchtstroom naar beneden onderweg meer zuurstof gratis verkrijgbaar in berm en bospad

kijken ademen voelen plots is de stad daar hard en luid ons doel hebben wij onderweg al bereikt

Anne Vandergoten

Landschapsdichter Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei juni 2023

MEER INFO

www.vollegaas.be

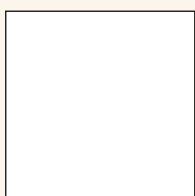
HEB JE EEN IDEE VOOR EEN BELEEFPLEKJE?

Een extra haag of boom om een rustpunt wat knusser te maken, een bloemenrand om de route op te fleuren, een bank om samen met het gezin te picknicken, een tweesporenpad om de veiligheid te verhogen, opwaardering van een mooi uitzichtpunt ... We zijn nog op zoek naar ideetjes voor Gooik, Galmaarden en Lennik. Geef je ideeën door via www.vollegaas.be/beleven.

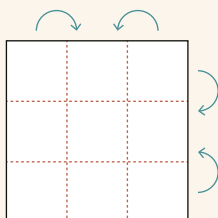

Aan mijn Valentijn... Een brief uit 18de eeuw

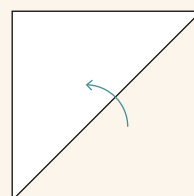
Lang voor de uitvinding van de sms, de dm's, tinder... moesten geliefden op een andere manier hun romantische boodschappen uitwisselen. En wat is er nu romantischer dan een brief? Een zelfgemaakte totogamipuzzel! Deze ingewikkelde enveloppen werden rijkelijk versierd met tekeningen van vogels, bloemen, hartjes... noem maar op! Welke liefdesverklaring komt er straks op jouw geheime liefdestasje?

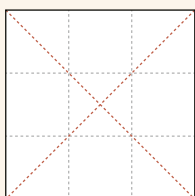
Knip een vierkant uit.

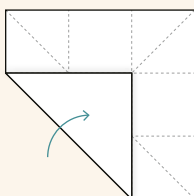
Vouw deze horizontaal en verticaal in drie gelijke delen.

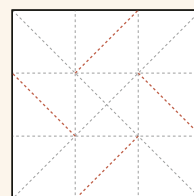
Vouw de linker- en rechter-benedenhoek naar de bovenhoek.

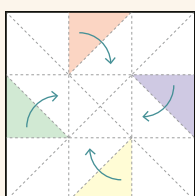
Hierna verkrijg je deze vouwlijnen. Draai nu je blad om.

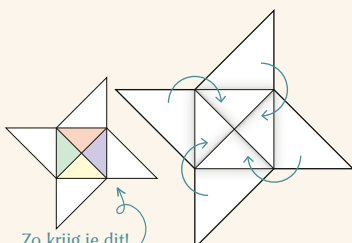
Vouw nu de vier hoeken naar het midden van de overstaande hoek. Zet je vinger in het midden en plooi enkel naar rechts.

Draai je blad terug om. Hierna verkrijg je deze vouwlijnen

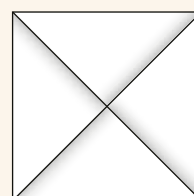

Nu moet je telkens de gekleurde driehoek naar binnen plooiën. Probeer ze allemaal samen naar binnen te vouwen.

Zo krijg je dit!

Vouw de buitenste driehoeken nu telkens naar het midden. Je schuift het laatste flapje onder het eerste dat je naar binnen vouwde.

Je enveloppe is nu helemaal klaar om te versieren en om je geheimen in naar te pennen!

Niet helemaal mee?

KLIMAAT-SOFA

LEZINGENREEKS

Donderdag 16/11 2023

HOE DOEN BOEREN EN BROUWERS OUDE GRAANSOORTEN HERLEVEN?

- Lambik-o-droom, Beersel
- Spreker: Lucas Van den Abeele (Granennetwerk 3 Fonteinen)

Donderdag 14/12 2023

HOE GA JE SLIMMER OM MET ENERGIE?

- Landhuis de Viron, Sint-Pieters-Leeuw
- Spreker: Tom Nijsen (Flux50, Kermt Stroomt)

Donderdag 18/1 2024

KAN JE LEVEN ZONDER AUTO?

- Nieuw Stadhuis, Halle
- Spreker: Luc Vanheerentals (Auteur en journalist)

Donderdag 22/2 2024

HOE BESCHERMEN WE ONZE BIODIVERSITEIT?

- Dominicanessenklooster, Herne
- Spreker: Wim Veraghtert (Natuurpunt)

Donderdag 21/3 2024

KRIJGEN WE MEER DROOGTE ÉN OVERSTROMINGEN?

- Vrijetijdshuis, Liedekerke
- Spreker: Patrick Willems (KU Leuven)

Deuren: 19.30 uur / Start: 20.00 uur / Einde: 22.00 uur

Info en inschrijving (verplicht): www.klimaatsofa.be

Deelname: €5 euro per lezing (inclusief drankje)

of €30 voor de volledige reeks

Fiets, openbaar vervoer of carpool is aangeraden!

KOM UIT JE KLIMAATSOFA!

De klimaatsofa is meer dan alleen een duurzame lezingenreeks. Kom ook in actie en doe mee aan deze inspirerende activiteiten:

Zondag 29/10 2023

MEEWERKMIDDAG VOEDSELBOS BOSAARDBLIJ

→ Beersel

Zaterdag 25/11 2023

BROOD BAKKEN IN DE BAKOVEN VAN PADDENBROEK

→ Gooik

Zondag 17/12 2023

WEK AL TRAPPEND JE EIGEN ENERGIE OP EN KRIJG ENERGIEADVIES

→ Gooik

Vrijdag 8/3 2024

BEZOEK AAN DE BRUSSELS AQUAPONIC FARM

→ Anderlecht

Zaterdag 27/4 2024

RUIM MEE HET KANAAL OP: KAJAKTOCHT CANAL IT UP

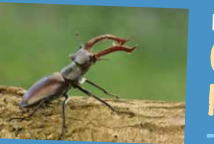
→ Brussel

Zondag 2/6 2024

FIETS MEE VAN HET PAJOTTENLAND NAAR BRUSSEL

→ Gooik

Eind juni 2024

GA MEE OP ZOEK NAAR HET VLEGEND HERT

→ Alsemberg